

2017-127

Archeologienota Oudenaarde Markt 24

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Kris VAN QUAETHEM

19-9-2017

Titel: Archeologienota Oudenaarde Markt 24

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke en Kris Van Quaethem

Projectcode bureauonderzoek: 2017G228

Intern projectnummer: 2017.127

Locatiegegevens: Oudenaarde Markt 24

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 96213 en Y: 170493; X: 96241 en Y: 170543

Kadastergegevens: Oudenaarde, afdeling 1, sectie B, percelen 707G, 707H (zie figuur 10)

Topografische kaart: zie figuur 8 en 9

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog), Kris Van Quaethem (assistent-archeoloog), Catherine Debrabandere en Patrick De Vijlder (contactpersonen initiatiefnemer)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Zelzate, 19/09/2017

© Acke & Bracke bvba, Leegstraat 170, 9060 Zelzate. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

<u>1. INLEIDING</u>	4
1.1. WETTELIJK KADER	4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1. VRAAGSTELLING	4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN	4
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	5
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	5
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	6
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN	6
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISINGERING	6
1.3.5. SELECTIE BRONNEN	6
<u>2. BUREAUONDERZOEK</u>	7
2.1. HUIDIGE TOESTAND	7
2.2. GEPLANDE WERKEN	12
2.3. LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	13
2.3.1. TOPOGRAFISCHE SITUERING	13
2.3.2. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING	15
2.3.3. BODEMKUNDIGE SITUERING	18
2.3.4. GEOLOGISCHE SITUERING	18
2.4. HISTORISCHE SITUERING	20
2.5. ARCHEOLOGISCHE SITUERING	32
<u>3. CONTROLEBORINGEN</u>	34
<u>4. SYNTHESE</u>	36
4.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	36
4.2. AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK	37
4.3. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	37
<u>5. SAMENVATTING</u>	40
<u>6. BIBLIOGRAFIE</u>	42
<u>7. BIJLAGES</u>	43

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag te Oudenaarde Markt 24, gelegen binnen een vastgestelde archeologische zone en waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeks vragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en diens omgeving. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaard gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het uiteindelijke doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van ontwerpplannen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied en van de directe omgeving werd de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) geraadpleegd.¹ Deze online databank is uitsluitend toegankelijk voor geregistreerde gebruikers, hoofdzakelijk archeologen. Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt², de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius³, een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met hetgene dat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.⁴ Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.⁵ Er werd contact genomen met de archeologen van Solva, die recentelijk een grootschalig archeologisch onderzoek hebben uitgevoerd naar aanleiding van de vernieuwing van de markt van Oudenaarde. In het kader hiervan werd in 2014 een uitgebreide archeologische en historische studie gemaakt van de Markt te Oudenaarde⁶, die heel wat nuttige informatie opleverde in het kader van deze archeologienota.

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

¹ <https://caii.onroerenderfgoed.be/>

² <http://www.geopunt.be/kaart>

³ <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁴ <http://ccff02.mminfin.fgov.be/cadgisweb/>

⁵ <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

⁶ VANDENDRIESSCHE e.a., 2014.

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie werd gestart met het bureauonderzoek waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd worden. Daarnaast werd in detail bekijken wat de huidige toestand is van het plangebied en werden de geplande werkzaamheden onder de loep genomen. Ook werd een plaatsbezoek uitgevoerd en werden controleboringen geplaatst. Op basis van de bekomen gegevens werd afgetoetst of ten eerste verder vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoekstappen er eventueel genomen moeten worden.

1.3.3. Advies specialisten

Er werd contact genomen met de archeologen van Solva, die recentelijk een grootschalig archeologisch onderzoek hebben uitgevoerd naar aanleiding van de vernieuwing van de markt van Oudenaarde.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.3.5. Selectie bronnen

De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject.

2. Bureauonderzoek

2.1. Huidige toestand

Het terrein bevindt zich in het centrum van Oudenaarde en is gelegen tussen de Markt in het noorden en de Burgscheldestraat in het zuiden. Het langwerpige plangebied heeft een oppervlakte van 314m². De site bestaat uit een huis aan de zijde van de Markt, met daarachter een achterbouw, een tuintje en een garage. De plannen ‘bestaande toestand’ zijn opgenomen in bijlage.

Het huis is volledig onderkelderd, de kelder kent 2 compartimenten die met elkaar in verbinding staan. In de kelder dichtst tegen de Markt is een grote haard ingebouwd. Deze kelder heeft vooraan een uitweg naar de Markt. De gelijkvloerse verdieping is momenteel in gebruik als apotheek, de bovenliggende drie verdiepingen staan leeg. Het huis kent een lange geschiedenis, de 2 kelders gaan waarschijnlijk terug tot de 13de eeuw (zie verder). De kelderverdieping is ook te bereiken via een trap centraal in de winkel, en eveneens via een (historische) natuurstenen trap aan de achterzijde van het huis. Dit laatste keldergat lag oorspronkelijk in open lucht, maar is momenteel opgenomen in de overdekte achterbouw. Deze achterbouw bestaat uit 2 overdekte koeren, een keuken, een leegstaande stalling en een sanitaire ruimte. Het vloerniveau van de achterbouw ligt 60 (tegen het huis) tot 80cm lager (verder weg van het pand) dan het vloerniveau in de apotheek. Deze aanbouw heeft een bouvvallige indruk. Daarachter is een verwilderde tuintje gelegen, waarin zich een ‘waterput’ bevindt. Aan westzijde bevindt zich langsheel de westzijde een padje dat naar de achtergelegen garage leidt. Ook dit padje kent een dalend verloop in zuidelijke richting: van 80cm onder het vloerniveau van de apotheek aan de kant van de aanbouw tot 101cm onder dat niveau aan de zijde van de garage. De tuin zelf ligt iets hoger, tussen 56 en 67cm onder het vloerniveau van de apotheek. De achterliggende garageruimte grenst in het zuiden aan de Burgscheldestraat. De betonnen vloer is vlak en bevindt zich op 175cm onder het vloerniveau van de apotheek. Er is dus een aanzienlijk niveauverschil tussen de garage en de aanpalende tuinzone.

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be).

Figuur 2 Overdekte koer in de achterbouw, zicht op de achtergevel van pand Markt 24.

Figuur 3 Overdekte koer in de achterbouw, zicht richting de tuin.

Figuur 4 Verwilderde tuin met achteraan de garage.

Figuur 5 Zicht vanuit de tuin op de achtergevel van de achterbouw.

Figuur 6 Zicht vanuit de garage op de tuin, het niveauverschil is duidelijke zichtbaar.

Figuur 7 Binnenaanzicht in de garage, de poort geeft uit op de Burgscheldestraat.

2.2. Geplande werken

Voor de bouwplannen (grondplannen, doorsnede) wordt verwezen naar de bijlage.

De werken die ingrijpen in de bodem beperken zich tot de achterbouw, de tuin en de garage. Aan het eigenlijke pand Markt 24 vinden enkel bovengrondse renovatie- en inrichtingswerken plaats, in de kelder gebeuren geen werken.

De achterbouw en de garage wordt afgebroken, de tuin wordt gesupprimeerd. De keuken in de achterbouw wordt omgevormd tot tuinzone, de overige ruimten worden ingericht als bureel, sanitaire ruimte en apotheek van wacht. Centraal komt een verbinding tussen de winkel en de achterliggende ruimtes en de parkeerzone. Deze parkeerzone komt te liggen in de huidige tuin, in de bestaande waterput wordt een regenwaterput geplaatst. De garage wordt vervangen door een kleiner exemplaar, met een naastliggende doorgang vanuit de Burgscheldestraat naar de parkeerzone. Er worden een aantal bijkomende nutsleidingen aangelegd, maar de ingrepen hiervoor zijn oppervlakkig en beperkt in breedte en diepte.

De achterbouw wordt afgebroken, waarbij de traptoegang tot de historische kelder behouden blijft. De funderingen worden uitgebroken tot op de diepte noodzakelijk voor de verdere werken; de exacte diepte hiervan is evenwel nog niet gekend. De garage achteraan wordt ook afgebroken. De vloer van de garage, die bestaat uit een betonplaat en onderliggende funderingslaag, wordt uitgebroken tot 30cm onder het huidige niveau. Dit zal vermoedelijk geen bijkomende verstoring met zich meebrengen, er kan verondersteld worden dat de huidige betonvloer en de onderfundering meer dan 30cm dik zijn.

De bestaande trapsgewijze hoogteverschillen vanaf de garage over de tuin naar de achterbouw en het gelijkvloers van de apotheek, worden weggewerkt en vervangen door een geleidelijke helling van zo'n 3%, die dichter naar het pand oploopt tot 6,25%. Het niveau zal dus eerder geleidelijk stijgen vanaf de Burgscheldestraat tot aan het gelijkvloers van de apotheek, waarbij een hoogteverschil van in totaal 175cm wordt overwonnen. Om dit te bereiken dient er zowel uitgegraven als opgevoerd te worden. Vooral in de huidige tuinzone dient er uitgraven te worden, vanaf zo'n 80cm onder het huidige maaiveld ter hoogte van de garage tot ca. 55cm onder het maaiveld ter hoogte van de achtergevel van de achterbouw. In de huidige achterbouw stijgt het nieuwe niveau verder omhoog, zodat er ongeveer vanaf de helft van de achterbouw tot aan de achtergevel van de winkel niet meer dient uitgegraven te worden, maar opgehoogd – met uitzondering van eerdere plaatselijke uitgravingen voor het verwijderen van bestaande funderingen bij de afbraak en voor het aanleggen van nutsleidingen.

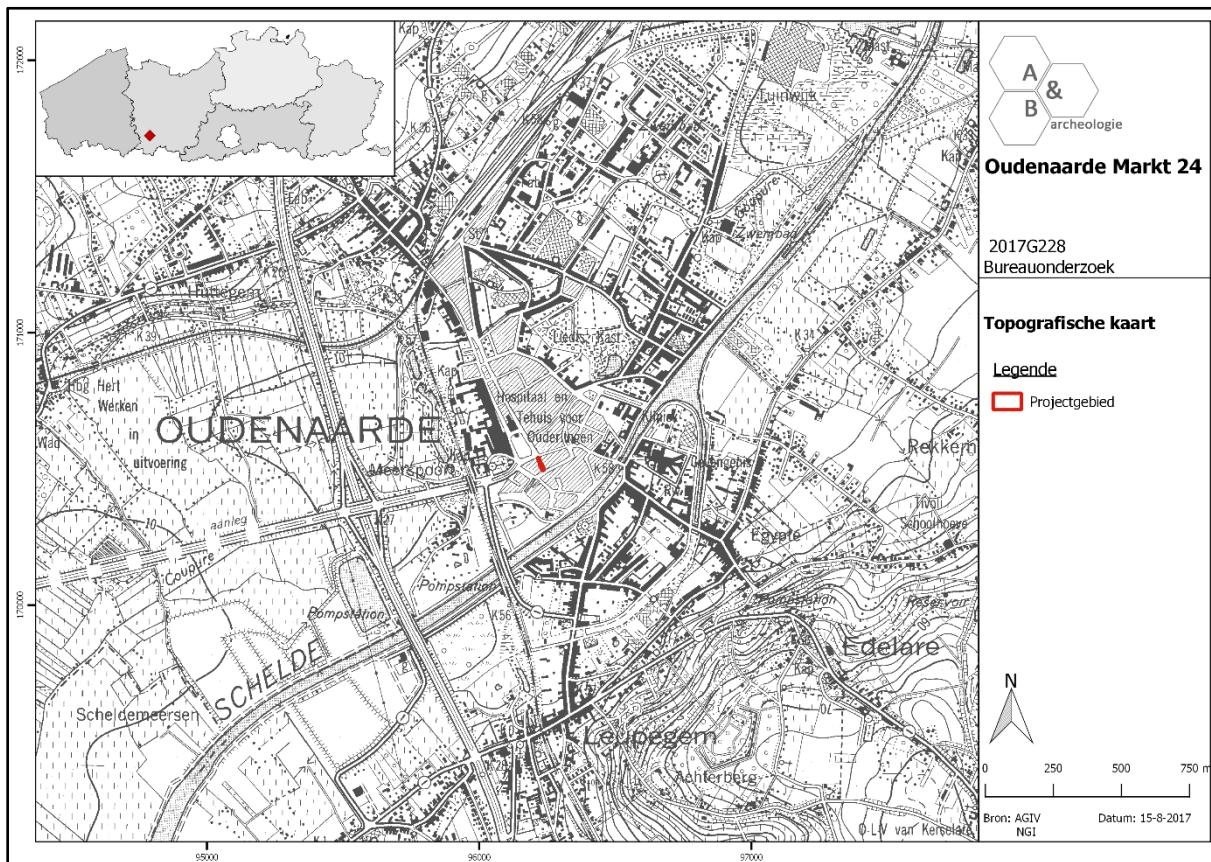
2.3. Landschappelijke ligging

2.3.1. Topografische situering

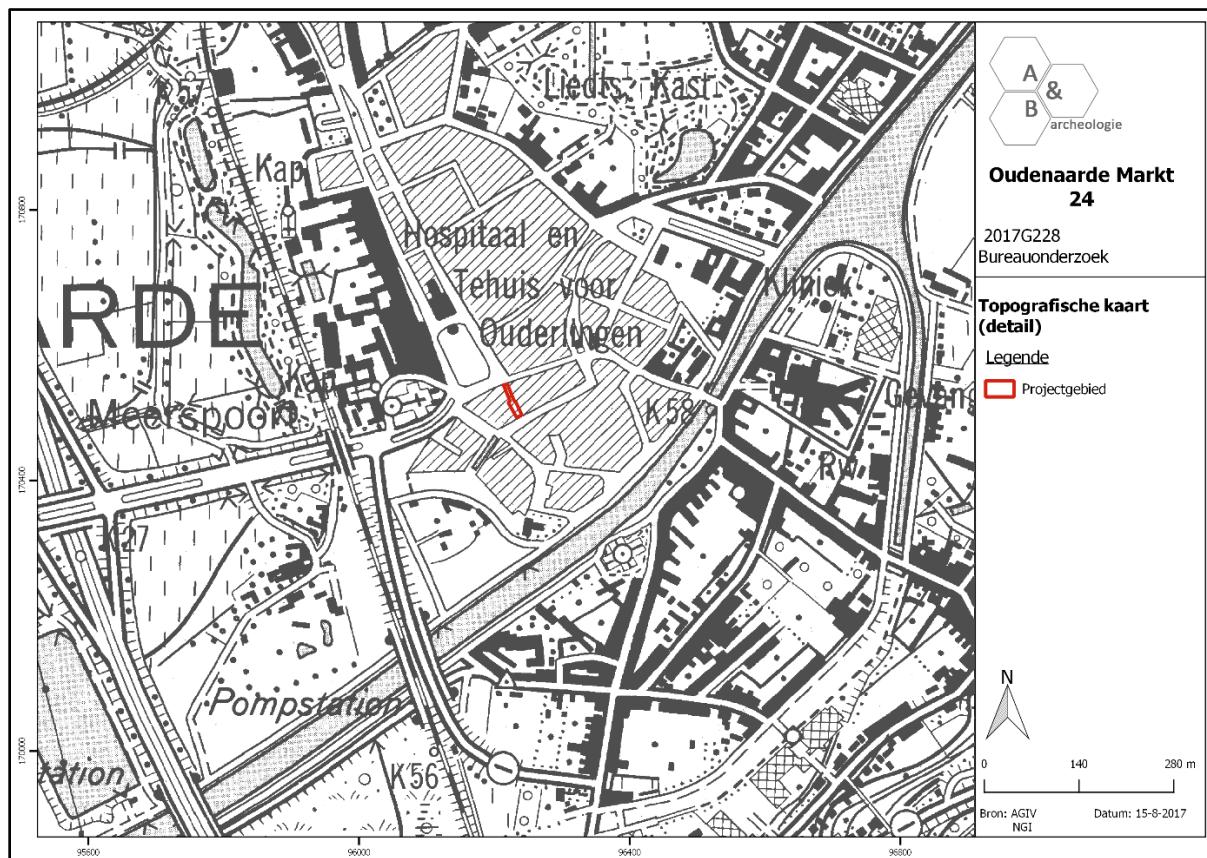
Oudenaarde is een stad gelegen op de linkeroever van de Schelde, in het zuidwesten van de provincie Oost-Vlaanderen. Naast Oudenaarde zelf telt de fusiegemeente Oudenaarde nog 12 deelgemeenten. De stad is gelegen zo'n 30km ten zuiden van Gent, zo'n 35km ten westen van Aalst, zo'n 13km ten noorden van Ronse en zo'n 30km ten oosten van Kortrijk. De centrale ligging tussen deze steden en de ligging aan de Schelde maakten van Oudenaarde sinds lang een handels- en doorvoerstad van een zeker belang.

Het plangebied bevindt zich in het stadscentrum, aan de zuidoosthoek van de Markt, waar de Broodstraat op de Markt uitkomt. De achterzijde grenst aan de Burgscheldestraat. Aan weerszijden van het pand bevindt zich bebouwing. Zo'n 100m ten westen ligt de Sint-Walburgakerk, zo'n 100m ten noorden het stadhuis.

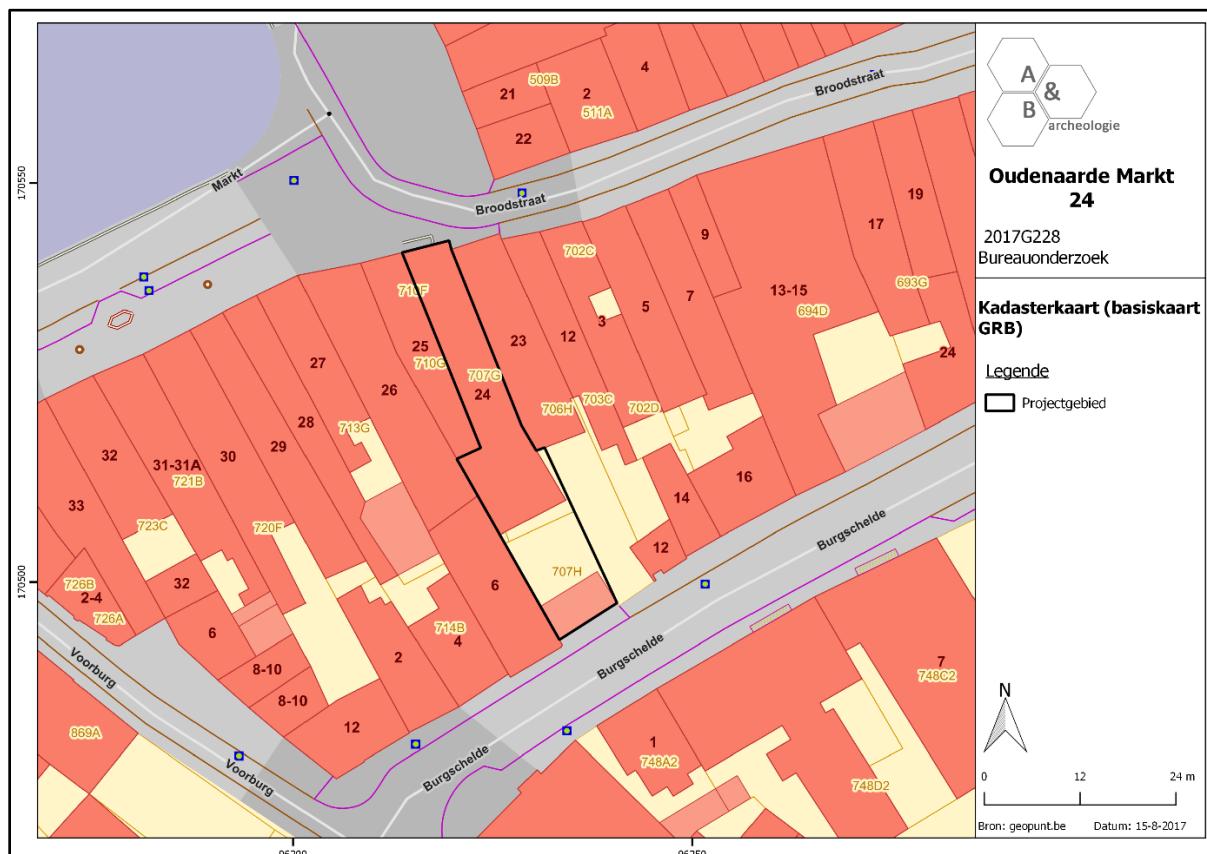
Op de bodemgebruikskaart van 2001 staat het gebied aangeduid als ‘Andere bebouwing’, wat overeenkomt met het huidige gebruik.

Figuur 8 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 9 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 10 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

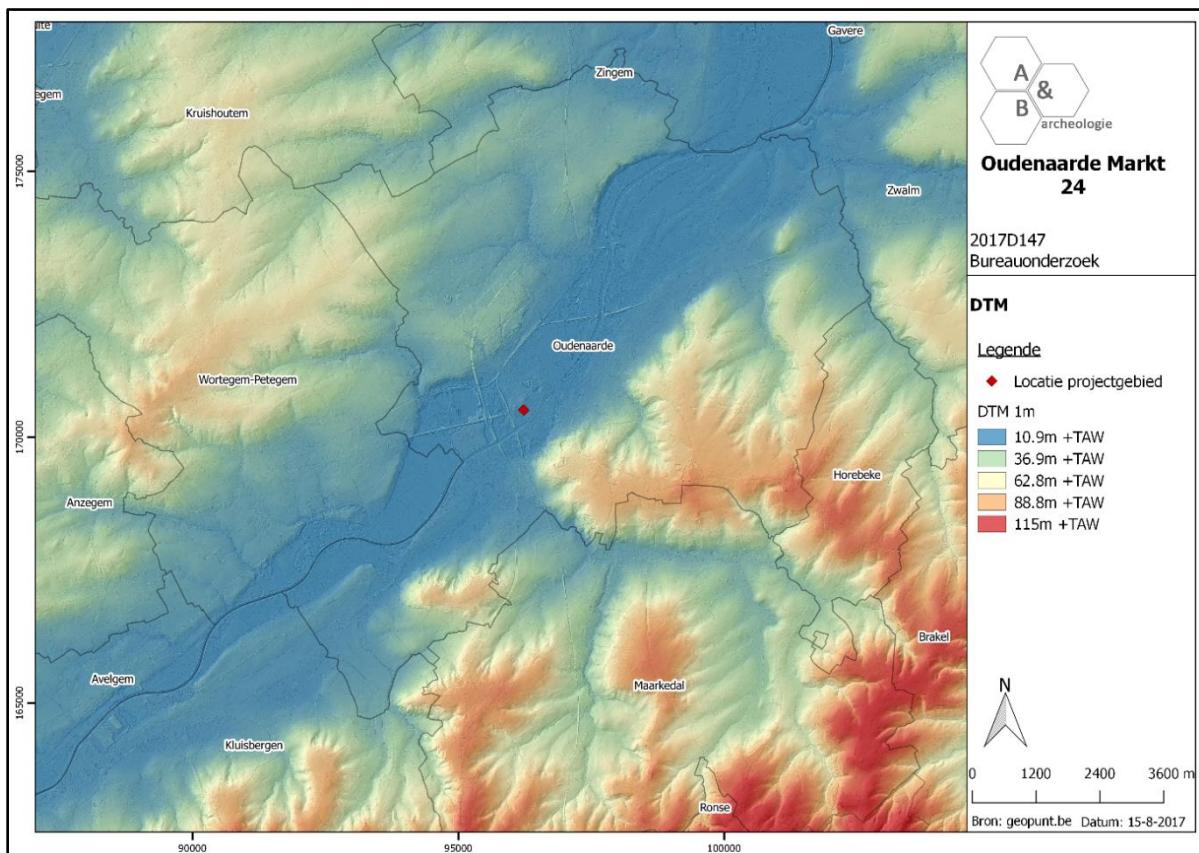

Figuur 11 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

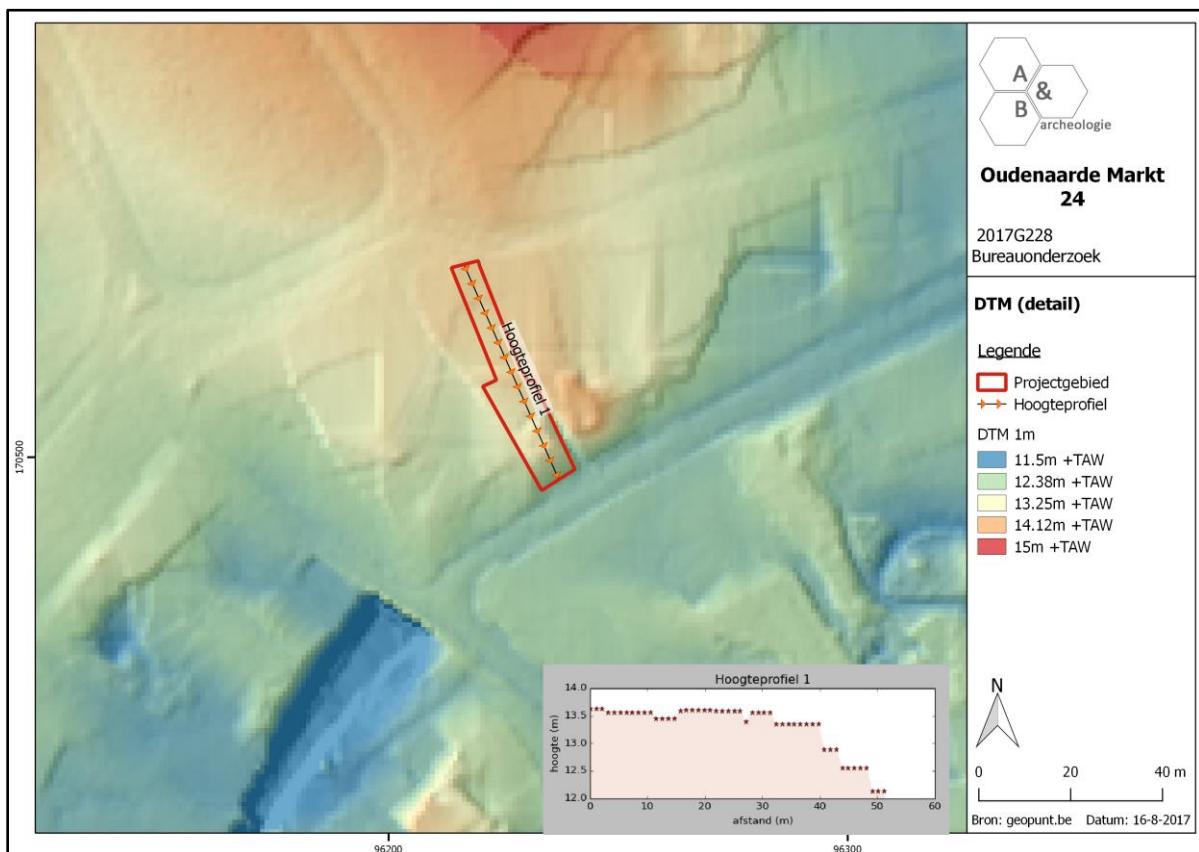
2.3.2. Landschappelijke situering

Oudenaarde bevindt zich in lagergelegen Scheldevallei, waarrond zich een meer glooiend landschap heeft ontwikkeld. De stad staat gekend als de ‘poort’ tot de Vlaamse Ardennen, een pittoreske heuvelachtige streek die zich vooral ten zuiden en ten oosten van Oudenaarde uitstrekkt. De hoogteverschillen die merkbaar zijn tussen de woning en de achterliggende tuin en garage komen ook duidelijk tot uiting op het Digitale Hoogtemodel, met een ligging op ca. +13,60m TAW aan de voorgevel aan de marktzijde en ca. +12,00m TAW aan de garage aan de Burgscheldestraat.

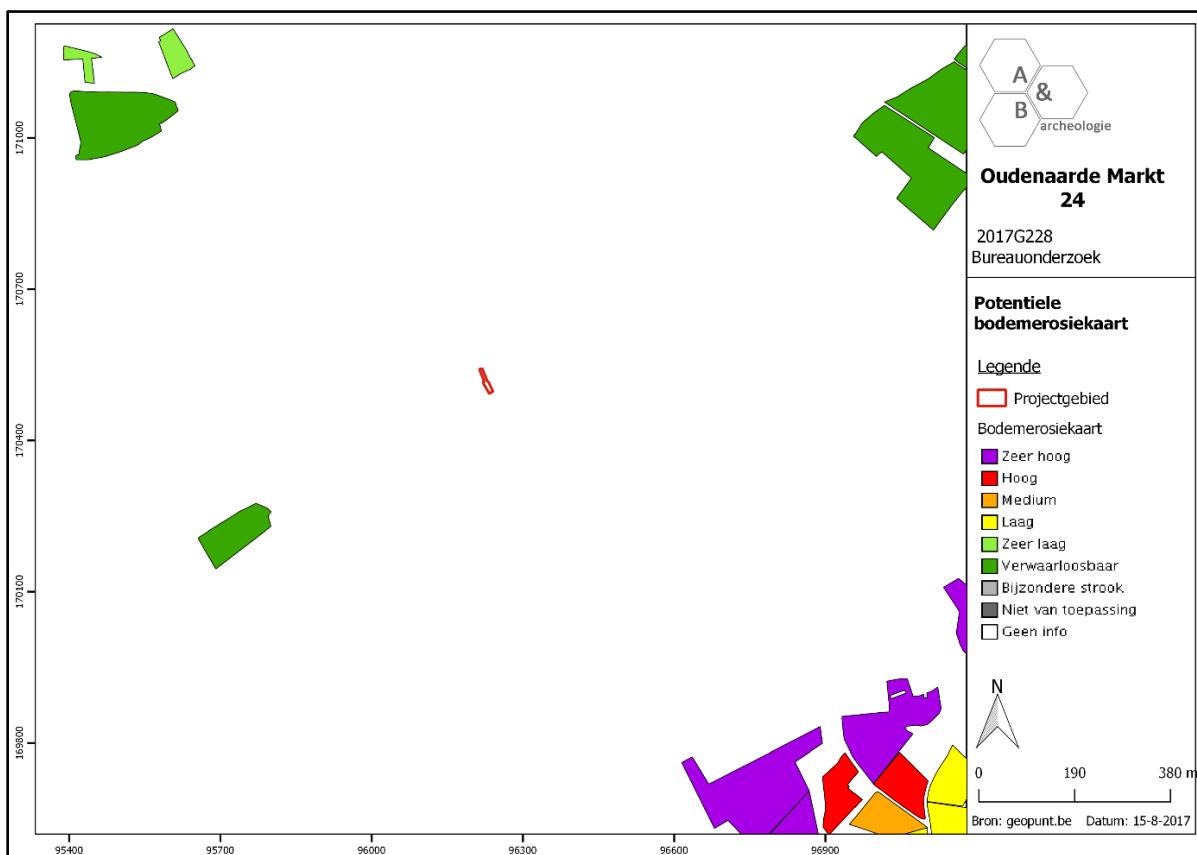
Op de potentiële bodemerosiekaart wordt het plangebied wit ingekleurd, wat aangeeft dat er geen info beschikbaar is. Gezien de ligging in het stadscentrum heeft natuurlijke erosie hier de laatste eeuwen geen invloed gehad.

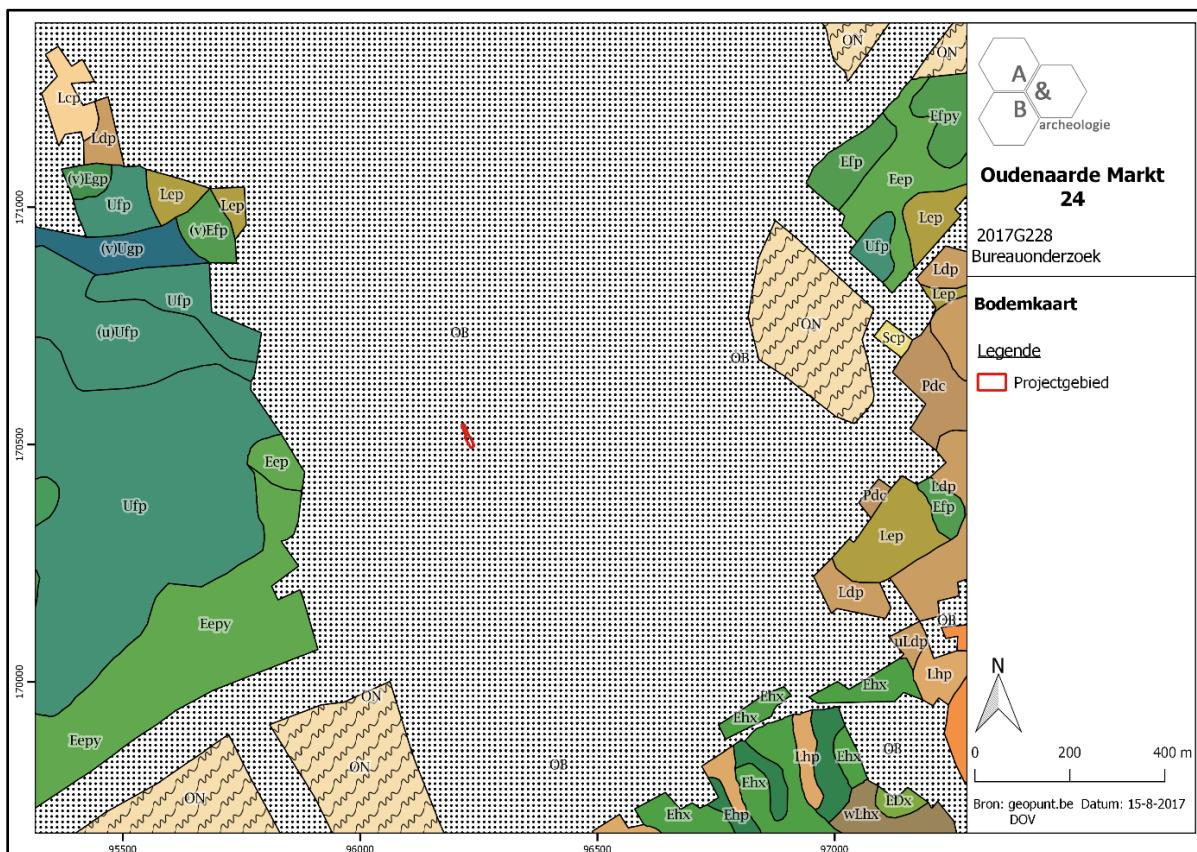
Figuur 12 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).

Figuur 13 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, meer in detail (bron: geopunt.be).

Figuur 14 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).

Figuur 15 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).

2.3.3. Bodemkundige situering

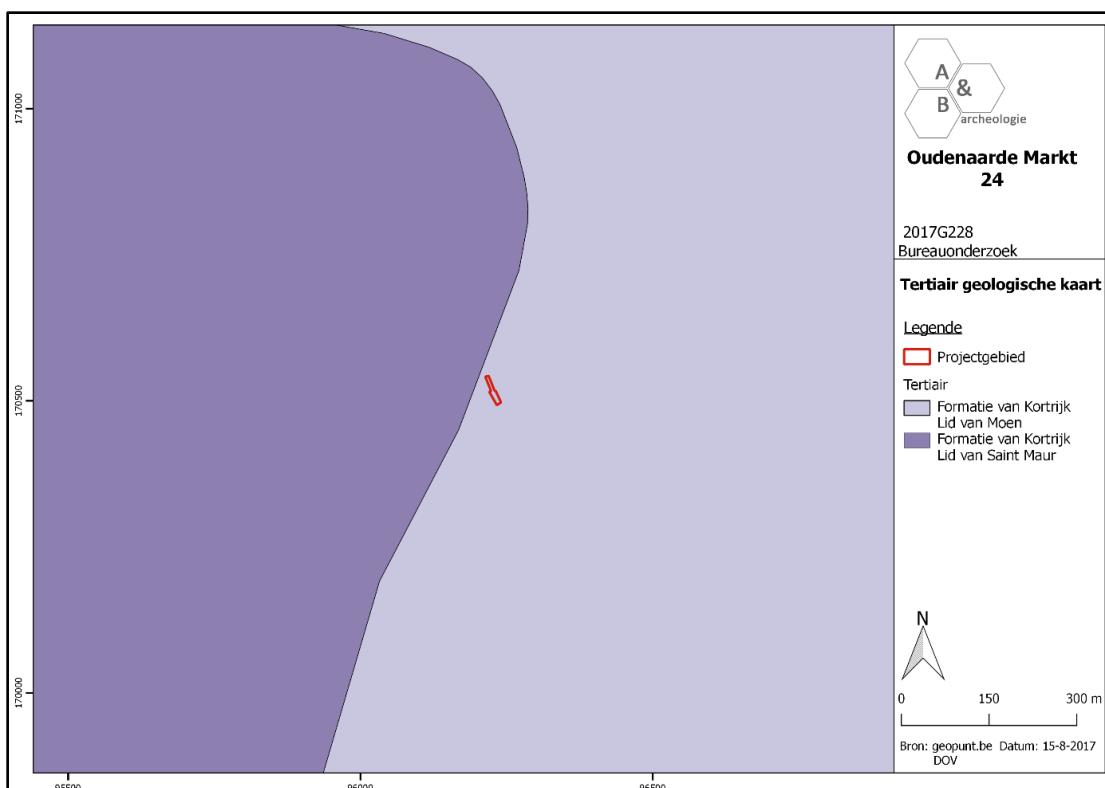
Het plangebied is op de bodemkaart gekarteerd als OB-grond, dit zijn bebouwde zones. Soms wordt het bodemprofiel door het ingrijpen van de mens gewijzigd of vernietigd (kunstmatige gronden). De bodems in de bebouwde zone (OB) zijn daar een voorbeeld van. De oorspronkelijke bodem zal, gezien de ligging in de Scheldevallei, een eerder alluviale kleibodem zijn. De omliggende gronden buiten de vallei zijn hoofdzakelijk zandleemgronden.

2.3.4. Geologische situering

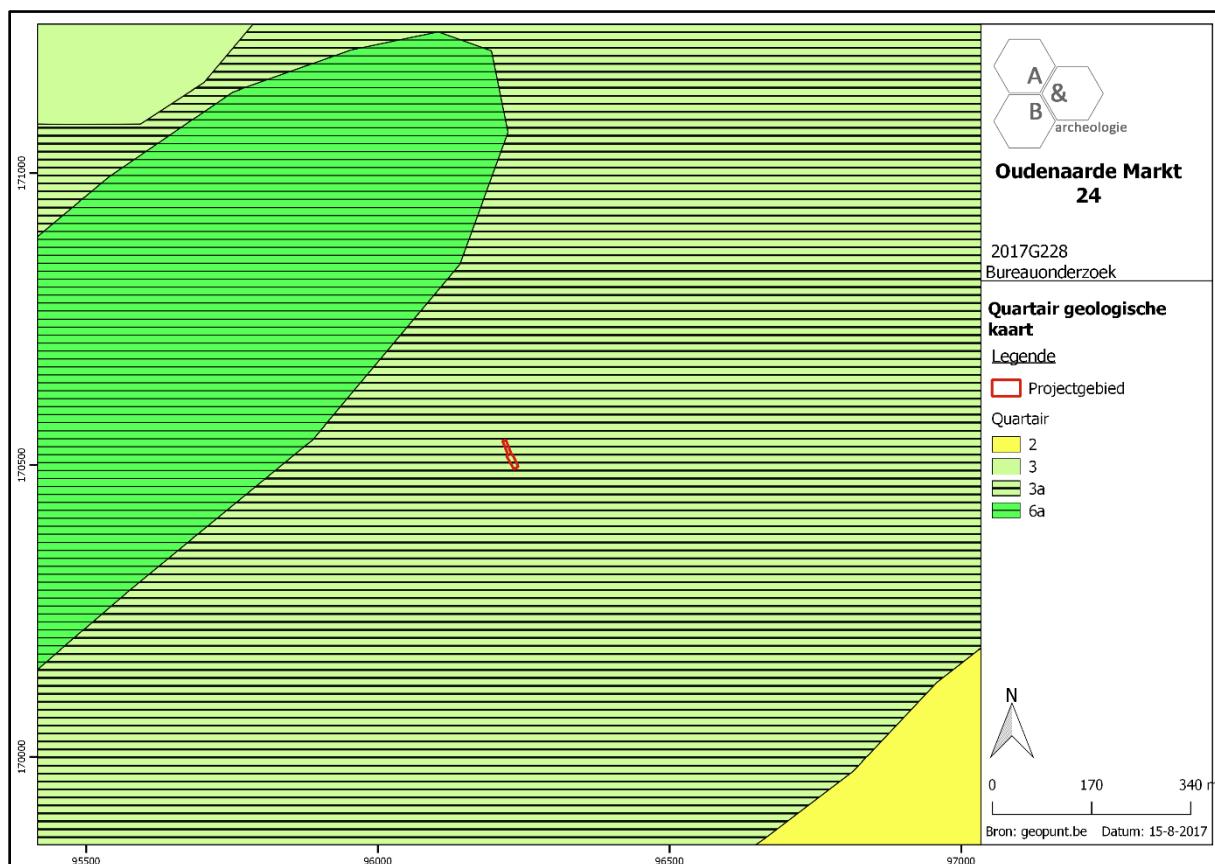
De tertiaire opbouw ter hoogte van het plangebied bestaat uit de Formatie van Kortrijk, meer bepaald het Lid van Moen. De Formatie van Kortrijk is een essentieel mariene afzetting die voornamelijk uit kleiige sedimenten bestaat waarin weinig macrofossielen voorkomen en die te dateren is in het Onder Eoceen. De Formatie kan een dikte van 100m bereiken en rust op de Formatie van Landen. Het Lid van Moen wordt gevormd uit grijze kleiige grove silt met kleilagen die Nummulites Planulatus bevatten. Gemiddeld is het Lid van Moen 45m dik.

De Quartair geologische kaart geeft aan dat het plangebied bestaat uit het type 3a, omschreven als volgt: Holocene en/of Tardiglaciale fluviatiele afzettingen (a) bovenop de Pleistocene sequentie.

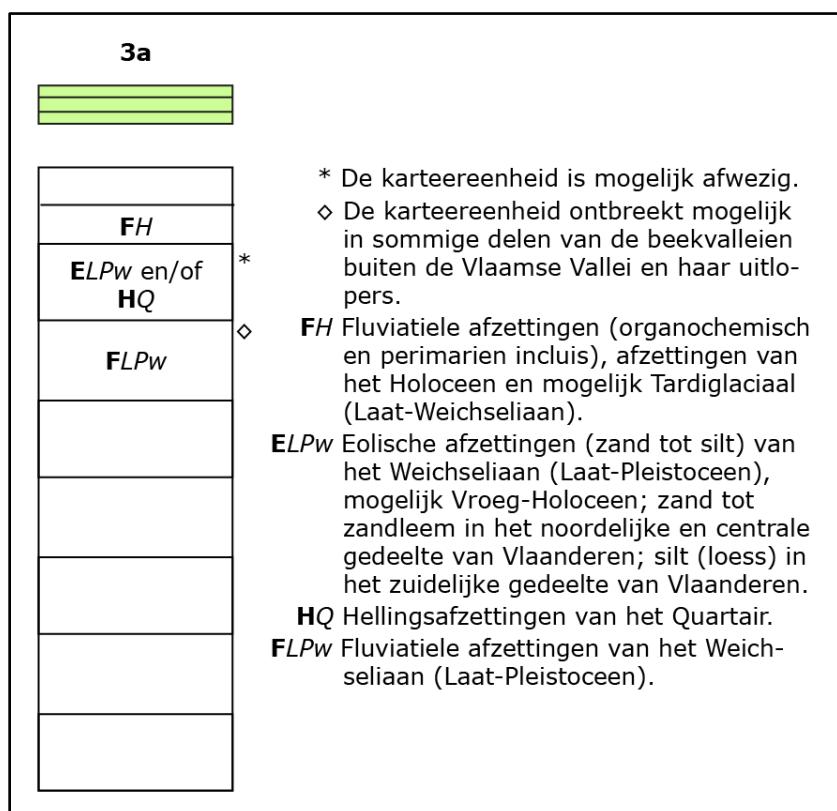
De geomorfologische kaart voor deze streek is niet vorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

Figuur 16 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 17 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 18 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

2.4. Historische situering

Alvorens de geschiedenis op siteniveau te bespreken, wordt eerst de stad Oudenaarde in een breder historisch kader geplaatst. Deze algemene info is ontleend aan de informatie zoals beschikbaar in de Inventaris van Onroerend Erfgoed.⁷

Het Germaanse toponiem Oudenaarde ("oude weide"), voor het eerst vermeld in 1038, bevestigt de opvatting dat het ontstaan van de stad niet teruggaat op een vroegmiddeleeuwse site of een agrarische nederzetting. Oudenaarde zou ontstaan zijn na de teloorgang circa 1050 van de vroegmiddeleeuwse portus van Ename als een nieuwe nederzetting stroomopwaarts aan de Schelde, op de plaats waar de graaf circa 1000 een burcht had gebouwd. De gunstige ligging aan de Schelde stimuleerde de handelsactiviteit en de ontwikkeling van een nederzetting op beide oevers tot een stedelijk gebied.

De geschiedenis van de stadsversterking is nog onduidelijk. Reeds eind 12de eeuw had Oudenaarde een vesting met verscheidene poorten. In 1214, na de slag van Bouvines, is men verplicht de stadsvesten te slopen. Door het Verdrag van Melun (1227) kreeg de graaf echter toestemming de poorten herop te bouwen. Tussen 1230-60 werd de vesting opgeschoven naar het westen en zeker reeds voor 1253 door de heer van Pamele verder uitgebouwd rondom het belendende Pamele. In 1290 werd de stad met stenen muren in plaats van met wallen omringd. Het stadsdeel ten noorden van het stadhuis was reeds binnen de muren opgenomen maar vertoonde nog niet de dictate bebouwing zoals in de oudste stadskern. In 1415-16 liet Jan zonder Vrees vestingsmuren, versterkt door middel van vierentwintig torens en vijf poorten rondom de stad bouwen ter verdediging van de aanvallen van de Gentenaars. De stad zou tot het slopen van de stadsvesten eind 18de eeuw de vorm en aanleg binnen deze versterking blijven behouden.

De stadsplattegrond wordt bepaald door het oorspronkelijk kronkelende verloop van de Schelde en haar thans grotendeels gedempte zijarmen, de Burgschelde en de Grachtschelde. Men vermoedt dat de Burgschelde gegraven is in 11de of 12de eeuw als een afsnijding van de eerste grote Scheldebocht in functie van een castrum. De Burgschelde werd in de loop van de 20ste eeuw gedempt en omgevormd tot de Burgscheldestraat, die aan de achterzijde van het plangebied loopt. De Burgschelde vormde de administratieve grens en de grens tussen de rechtsgebieden van de stad Oudenaarde en de baronie van Pamele. De Grachtschelde bestond zeker reeds voor 1117 en was gegraven in functie van de bouw van watermolens. De Schelde, een trage rivier met een klein verval, werd al vroeg voorzien van stuwsluizen en watermolens. Het "Spei" was een van de oude stuwsluizen met molen te Oudenaarde, reeds vermeld in 1155 en opgericht door de heer van Oudenaarde, ook tolheffer. Aan beide uiteinden van Krekelput, op de Burgschelde en Grachtschelde, bevonden zich vroeger de Tweemolen en de Grachtmolen, opgericht nog voor de 13de eeuw.

De ontstaansgeschiedenis van de stad begint bij de oprichting van de "borch" (burcht) van Oudenaarde, een versterking of donjon, mogelijk opgericht in opdracht van graaf Boudewijn IV circa 1000, dus nog voor de verovering van Ename in 1034. De "turris Aldenardensis" wordt voor de

⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Oudenaarde* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121247> (geraadpleegd op 29 augustus 2017).

eerste maal vermeld in 1064. Deze burcht bevond zich aan de strategische Scheldebocht en was vermoedelijk aan de andere zijden door middel van de Burgschelde en een gracht volledig door water ingesloten. In de 13de eeuw werd de donjon, die voor 1127 reeds in steen was gebouwd, vervangen door een feodaal omgracht kasteel met uitspringende torens, de verblijfplaats van de heer en gouverneur van Oudenaarde, ook baron van Pamele, en gelegen vlakbij de eerste burcht midden de Scheldebocht die door de Burgschelde is afgesneden. Iets verder op de westoever van de Schelde ontstond een handelsnederzetting en woonkern bij de Sint-Walburgakerk, opgericht nog voor 1027, vermoedelijk eveneens op initiatief van graaf Boudewijn IV. De Sint-Walburgaparochie, ten vroegste daterend uit de 10de of begin 11de eeuw, zou een afsplitsing kunnen zijn van de moederparochie Eine en eventueel van de parochie Bevere.

Aan de oostoever van de Schelde ontstond eind 11de eeuw de "ville neuve" Pamele, horend tot de heer van Pamele-Oudenaarde. Pamele verkreeg vermoedelijk in de 12de eeuw een stadskeure: het ongeschreven recht werd in 1166 bevestigd in een geschreven recht. In 1384 verenigde de graaf van Vlaanderen de baljuwschappen van Pamele en Oudenaarde. Pamele verloor in 1593 zijn stedelijk statuut en werd ingelijfd bij Oudenaarde.

Een van de oudste sporen van bewoning in de stadskern is de zogenaamde "Boudewijnstoren" op de oude Garenmarkt, het oudste stadsdeel, ten zuiden van de Sint-Walburgakerk. Deze stedelijke patricierswoning, een Romaans steen uit de 12de eeuw, werd verrijkt met een toren als statussymbool. De torenvormige constructie uit Doornikse breuksteen was oorspronkelijk voorzien van een kantelenrij en een tentdak. Het belendende huis bewaart nog de angebouwde zaalbouw met dwarsmuren uit Doornikse steen, voor- en achtergevel werden in de 16de eeuw vervangen. In veel van de diephuizen rondom de Markt zijn nog resten zichtbaar van de oudste bebouwing in kelders en dwarsmuren uit Doornikse steen die kunnen opklommen tot de 13de of de 14de eeuw. Dit is ook het geval in het huis aan de Markt 24 (zie verder).

Over het vroegste schepenhuis zijn geen gegevens gekend. Het oudste nog bestaande bestuursgebouw is de lakenhal, uit begin 14de eeuw (?), opgetrokken uit baksteen met een parement van Doornikse steen. Van het oude samen met de lakenhal gebouwde schepenhuis bleef de oostgevel (Nederstraat) bewaard. In 1481-82 werd reeds de oprichting van een nieuw schepenhuis gepland. Bouw van een raadkamer in de Nederstraat, in de oksel van het oude schepenhuis en de lakenhal, in 1509-10; eerstesteenlegging van het nieuwe prestigieuze gebouw naar ontwerp van Brabantse bouwmeester Hendrik Van Pede en steenhouwer-aannemer Willem De Ronde op 15 mei 1526. Van het geplande U-vormige complex werd enkel de zuid- en westvleugel gerealiseerd met behoud van onder meer de oude raadkamer. Het Oudenaardse stadhuis, pronkstuk van de profane Brabantse gotiek, is opgetrokken uit baksteen met een parement van kalkzandsteen verwerkt met hardsteen. In de rijk gedecoreerde gevels is een groot deel van het beeldhouwwerk van de hand van de bekende P. Vander Schelden, die ook de "volkszaal" stoffeerde en de schepenkamer verrijkte met een schitterend gesculpteerd houten tochtportaal.

Samen met de bouw van een belfort en lakenhal in de 14de eeuw werd vermoedelijk een groot rechthoekig marktplein aangelegd, dat aan drie zijden ingedeeld werd in verschillende kleinere markten, en waarop de voornaamste straten uitkomen die naar de vroegere stadspoorten voeren.

Het rijke religieuze leven binnen de middeleeuwse stadsmuren bepaalde in belangrijke mate het uitzicht van de kleine stad door de aanwezigheid van een groot aantal kloostergemeenschappen sedert de 13de eeuw (in de 18de eeuw nog elf). In de tweede helft van de 14de eeuw verkreeg het Onze-Lieve-Vrouwehospitaal, voor de eerste maal vermeld in 1202 en oorspronkelijk gelegen buiten de stadspoorten, de gebouwen van de bogarden achter het kerkhof en de Sint-Walburgakerk voor de bouw van een nieuw hospitaal. Begin 15de eeuw werd het uit Doornikse steen opgetrokken huis van de bogarden omgebouwd tot ziekenzaal en kapel van het hospitaal. Het klooster, voorbehouden voor adellijke religieuzen, werd in de volgende eeuwen verbouwd en aangepast. Ook de begijnen stonden in 1449 hun begijnhof, opgericht in 1367, af aan de Dames van het hospitaal en bekwamen in ruil enkele huizen in de zogenaamde "Borch", thans Achterburg, waar een opmerkelijke poortgevel met korfboogpoort in barokke zandstenen omlijsting toegang geeft tot het kleine begijnhof met witgekalkte huisjes, ingeplant rond twee binnenplaatsen en een in 1516 ingewijde kapel. Ook het in de 13de eeuw gestichte klooster van Sion rulde in de tweede helft van de 15de eeuw het klooster in de Eindries voor een vestiging *intra muros*, naast het kasteel van Bourgondië.

De kleine stad, verrijkt door een bloeiende lakennijverheid, tapijtindustrie en later zilversmeedkunst, speelde vanaf de middeleeuwen een belangrijke rol als verblijfplaats van adel en hoogwaardigheidsbekleders. Het zogenaamde "Kasteel van Bourgondië of "Nieuw kasteel" (in tegenstelling tot het "oud kasteel" van Pamele) gelegen aan de rechtse Schelde-oever, werd gebouwd in opdracht van Filips de Stoute in het vierde kwart van de 14de eeuw. Oorspronkelijk bestond de versterking uit een omwalling met vier hoektorens, waar onder een donjon. In de 15de eeuw evolueerde de versterking tot een residentieel kasteel met een kleine binnenplaats, verblijfplaats van verschillende hertogen van Bourgondië. Het kasteel werd nagenoeg volledig heropgebouwd in 1617 als ambtswoning van de stadsgouverneur, en van den af zogenaamde "Gouvernement". In 1782 werd het kasteel verkocht aan de Gentse ondernemer P.F. Schepers, die in hetzelfde jaar een octrooi verkreeg voor de inrichting van een economische graanmaalderij met drie molens. In 1790 werd het kasteel tijdens een volksopstand ernstig beschadigd. In 1792 richtte Schepers er de grootste houtzaagmolen van het land in.

De Sociëteit Jesu werd in Oudenaarde opgericht in 1615. In mei 1616 werden de leergangen geopend in gehuurde huizen in de Broodstraat. Door aankoop van verschillende huizen in 1618 kon de school overgebracht worden naar Krekelput. Door verdere aankopen werden de jezuïeten eigenaar van het gehele bouwblok tussen de huidige Krekelput en Jezuïetenplein. De klaslokalen werden in 1632 overgebracht naar het Jezuïetenplein. In 1625 kreeg men toelating om de onderwijsinstelling om te vormen tot een college. De kerk, opgericht in 1619, werd in 1634 vervangen door een grotere kerk, op haar beurt volledig gesloopt in 1777. Een nieuw imposant klooster, een van de grootste gebouwen van de stad en in 1971 gesloopt, werd gebouwd in de periode 1664-72 achter de kerk. Het oude spreekhuis met poort- en schoolgebouw werd vermoedelijk in 1699-1706 vervangen door een nieuw poortgebouw met klassen op de bovenverdieping.

In 1627 liet de heer van Oudenaarde, baron van Pamele, Guillaume de Locquenghien, de vervallen burcht van Oudenaarde vervangen door een nieuw kasteel. Het omwalde kasteel had een onregelmatige achthoekige vorm rondom een binnenplaats met op de noordelijke, westelijke en oostelijke hoek ronde torens en in de weermuren ertussen kleinere torentjes. Een kasteel met twee

bouwlagen was ingeplant tegen de noordwestelijke- en noordoostelijke muur. De toegang tot de versterking bestond uit een valbrug met een imposant poortgebouw voorzien van flankerende ronde torens.

In 1667 valt Lodewijk XIV Vlaanderen binnen. Ook na het verdrag van Aken in 1668 behoudt Frankrijk Oudenaarde. In 1670 gaf Lodewijk XIV aan maarschalk Vauban de opdracht om de versterkingen van Oudenaarde aan te passen: het oude tracé van de vestingen werd aangevuld met vier nieuwe bastions, aan de westzijde werden de bestaande "halvemanen", reeds vermeld in 1646-47, hersteld. Een inundatiegebied beschermde de stad aan de zuidwestzijde. Met steun van Vauban en Lodewijk XIV werd eveneens de "koninklijke fontein" op de Markt opgericht, de eerste openbare watervoorziening in de stad, met water afkomstig van de bronnen van Edelare, oorspronkelijk naar de fontein geleid door buizen van lood, hout en terracotta. De eerstesteenlegging van de Koninklijke Fontein vond plaats op 25 september 1676. Uit de 17de eeuw bewaart de stad nog een aantal diephuizen in traditionele bak- en zandsteenarchitectuur met overkragende verdieping en puntgevels, bijvoorbeeld in Einestraat, Broodstraat, Krekelput, Bergstraat. Slechts één huis in vakwerkbouw bleef bestaan, Nederstraat nummer 58. De ongewijzigde smalle pandenindeling doorgetrokken in achterhuizen afgewerkt met een puntgevel kenmerkt nog steeds de dichtbebouwde stadsstructuur.

In 1683 breekt de oorlog tussen Spanje en Lodewijk XIV terug uit. Tijdens de beschietingen en de bombardementen van de Franse troepen van Lodewijk XIV onder leiding van generaal d'Humieres in maart 1684 werd de stad ernstig getroffen, meer dan de helft van de huizen en kerken werd in de as gelegd.

In 1745 werd onder de Franse bezetting opnieuw een belangrijk deel van het patrimonium vernield, bijvoorbeeld het klooster van Sion en een deel van de abdij van Maagdendale. In opdracht van Lodewijk XV maakte in Nezot in 1746 een zeer fraai reliëfplan van Oudenaarde op schaal 1:2.400. Het laatste reliëfplan is interessant voor de kennis van het 18de-eeuwse Oudenaarde en toont eveneens de indrukwekkende vestingbouw geperfectioneerd door Vauban. Heden is het plan nog steeds van zeer grote documentaire waarde.

De aanleg van de Koningsstraat in 1778 op de plaats van de gesloopte jezuïetenkerk is een van de weinige stedebouwkundige ingrepen in de 18de-eeuwse binnenstad. De secularisatie (1797) van de bezittingen van de religieuze orden opgeheven in 1796 bij decreet van 15 december 1791 bracht geen nieuwe stedenbouwkundige wijzigingen meer. Eind van 18de eeuw verloor Oudenaarde haar uitzicht van versterkte stad. In 1782 begon men op bevel van Jozef II de verkoop van de vesten, met verplichting tot afbreken en opvullen. In 1785 ontmanteling van de stadspoorten, sloop van het kasteel van Pamele in 1782. Op de plaats van het kasteel werden kavels door particulieren gekocht (1783) en de Kasteelstraat werd dwars doorheen de versterking getrokken (1786). Ten gevolge van het decreet van Jozef II van 9 oktober 1784 moesten de kerkhoven rondom de kerken verdwijnen. Een nieuw kerkhof werd aangelegd in de Eindries op het zogenaamd "Sint-Jacobsland", gronden van de Sint-Jacob van Compostelabroederschap.

De bouw van het Vleeshuis en -Academie op de Markt in 1780-83 in classicistische stijl bracht een nieuw beeldbepalend element in het stadsbeeld. Reeds in deze periode werden voor de oudere constructies van het traditioneel type met topgevels bepleisterde lijstgevels opgetrokken, een

trend die de volgende eeuw verder gezet werd. De oprichting van ruime en smaakvol ingerichte burgerhuizen met fraaie empiregevels getuigen van een zekere materiële welstand in de Franse en Hollandse periode. Karakteristiek voor de 19de-eeuwse bouwactiviteiten zijn de bepleisterde neoclassicistische lijstgevels opgetrokken voor woningen uit de 16de of de 17de eeuw met behoud van hun oude kern. In talrijke huizen werd trouwens afbraakmateriaal uit gesloopte woningen en gebouwen geïntegreerd.

Na de aanleg van de spoorlijn Gent - Blaton in 1857 buiten de toen gedempte noordelijke stadsvesten en de bouw van een station op grondgebied Bevere ontstond de stationswijk. De rechtlijnige Stationsstraat, hoofdas van de stationswijk, verbindt het station via het Tacambaroplein (1861) en de Hoogstraat met het oude stadscentrum gedomineerd door het hoge silhouet van de Sint-Walburgatoren. Na de opheffing van het octrooirecht in 1860 verdwenen de laatste stadspoorten en werden vroegere invalswegen doorgetrokken tot de randgemeenten en bebouwd met kleinschalige doorsneearchitectuur. Aan de zuidoostzijde van de stad werd in 1884 op de vrijgekomen terreinen van de vesten een aftakking van de Schelde getrokken om de scheepvaart te verzekeren bij de vervanging van het "Spei" door sluizen op de Louise Mariekaai.

De getuigen van de industriële opbloei in de 19de eeuw, gekenmerkt door een grote concentratie van kleine bedrijfjes en handelsnijverheid in de gehele oude stadskern, verdwenen in de 20ste eeuw geleidelijk uit het stadsbeeld. De grote bedrijven, voornamelijk brouwerijen, molens en textielindustrie, waren ingeplant aan de waterwegen en aan de periferie van de stad. De bouw van fabrieken en arbeidershuisvesting bepaalde de verdere ontwikkeling van het stadslandschap. De 19de en begin 20ste eeuw worden ook gekenmerkt door grootse restauratiecampagnes aan openbare gebouwen en kerken. Oudenaarde werd zoals andere door de Eerste Wereldoorlog verwoeste gebieden in de jaren 1920 geconfronteerd met het herstel van oorlogsschade, aangebracht bij de beschietingen van november 1918; in het bijzonder de Sint-Walburgakerk, het stadhuis, de bruggen over de Schelde en de huizen in de onmiddellijke nabijheid ervan waren getroffen. De bouwactiviteit kende tijdens het interbellum een nieuwe bloei. Nieuw aangelegde straten ten noorden buiten de oude omwalling, tussen de spoorweglijn en de Schelde, en ten zuiden, aan de invalsweg vanuit Leupegem, werden voor het merendeel bebouwd met kleine burgerhuizen in een art-decogetinte stijl naar ontwerp van lokale architecten.

De bouw van een nieuwe sluis op de Schelde in de Eindries na de vernieling van de oude in 1918 zorgde in de jaren 1920 voor een ingrijpende verandering in het stadsbeeld. De Burgschelde verzandde en verdween samen met de Grachtschelde in de loop van het derde kwart van de 20ste eeuw uit het stadsbeeld. De Schelde werd verbreed en rechtgetrokken ter hoogte van De Ham, met onder meer in 1967 de sloop van het kasteel van Bourgondië en het minderbroedersklooster tot gevolg. De eind 19de-eeuwse aftakking van de Schelde ten zuidoosten werd vanaf de brug in de Bergstraat eveneens gedempt doch de vrijgekomen gronden werden niet bebouwd. In dezelfde periode werd de Markt ontsloten door afbraak van de huizen zuid en oost bezijden de kerk om de toegang van de Westerring tot het centrum mogelijk te maken. Het gesloten karakter van de marktbebauwing werd aldus brutaal gewijzigd.

Het pand aan de Markt 24 keek aan de achterzijde dus tot in de tweede helft van de 20ste eeuw uit over het water van de nu gedempte Burgschelde. Het pand kent een geschiedenis die zeer ver teruggaat, te koppelen aan de ligging aan de Markt en Broodstraat, een straatnaam die reeds in de 13de eeuw wordt vermeld.⁸ De woning stond vroeger bekend als "De Roose", eertijds horend bij een brouwerij, en is reeds gekend begin 16de eeuw. Momenteel is het een rijhuis met bepleisterde lijstgevel van drie travéeën en drie bouwlagen met zadeldak (pannen, nok parallel aan de straat) en er achter gelegen diephuis. Deze gevel dateert uit eind 18de eeuw of begin 19de eeuw. Zoals eerder beschreven zijn er twee achter elkaar gelegen kelders aanwezig: een eerste kelder met bakstenen kruisgewelven en schouw, en een tweede kelder met tongewelf van Doornikse steen, vermoedelijk uit de 13de eeuw.⁹ Deze Doornikse steen kon vastgesteld worden bij een plaatsbezoek (zie figuur 19), maar evenzeer in de eerste kelder is deze Doornikse steen aanwezig. Een verder bouwhistorisch onderzoek van de woning zou zeer interessante info kunnen opleveren over de bouwgeschiedenis van het pand, en ook mogelijk kunnen leiden tot een reconstructie van het 13de-eeuwse bouwvolume. Onder meer de panden gelegen te Markt 26, 29 en 30 hebben eveneens een kelder in de Doornikse kalksteen, vermoedelijk ook daterend uit de 13de eeuw.

Figuur 19 Keldermuur in Doornikse kalksteen, in de achterste kelder van Markt 24.

⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Broodstraat* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/104549> (geraadpleegd op 29 augustus 2017).

⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Huis De Roose* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/27240> (geraadpleegd op 29 augustus 2017).

Op de historische kaarten wordt ter hoogte van het plangebied steeds bebouwing weergegeven, wat gezien de aanwezigheid van een 13de-eeuwse kelder ook te verwachten is. Wel lijkt het alsof het perceel voornamelijk aan de Markt zijde bebouwd was, de achterliggende zone naar de Burgschelde op was meer in gebruik als open ruime/tuinzone, met een klein gebouwtje langsheel de Burgschelde. Dit is ondermeer te zien op het plan van 1746, de kaart van Ferraris (ca. 1777) en de Atlas der Buurtwegen (midden 19de eeuw). Op deze laatste kaart is het oorspronkelijke bouwvolume goed te herkennen, met een langwerpige uitbouw aan de oostkant, waar nu de bouvvallige keuken aanwezig is. De latere kaarten tonen minder detail. Op de luchtfoto van 1979-1990 is de situatie zoals heden te zien: woning, achterbouw, tuinzone, garage langsheel de gedempte Burgschelde.

Figuur 20 Detail van de kaart van Jacob van Deventer (ca.1550), met aanduiding van de ligging van de site. Aan de voorzijde is op de markt een groot gebouw weergegeven, dit is het voormalige vleeshuis (bron: https://nl.wikipedia.org/wiki/Oudenaarde#/media/File:Oudenaarde,_Belgium_-_Deventer_map.jpg).

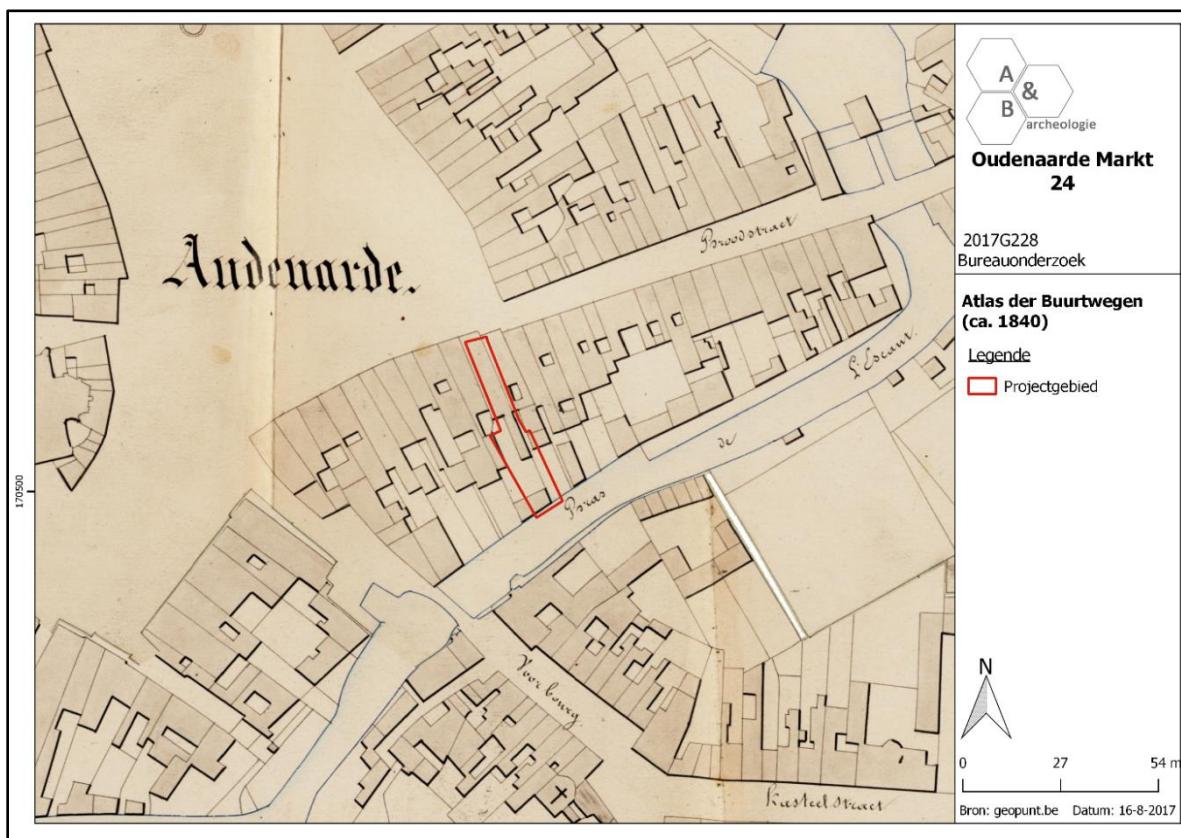
Figuur 21 Kaart uit 1746, met aanduiding van het pand Markt 24 (bron: overgenomen uit VANDENDRIESSCHE e.a., 2014).

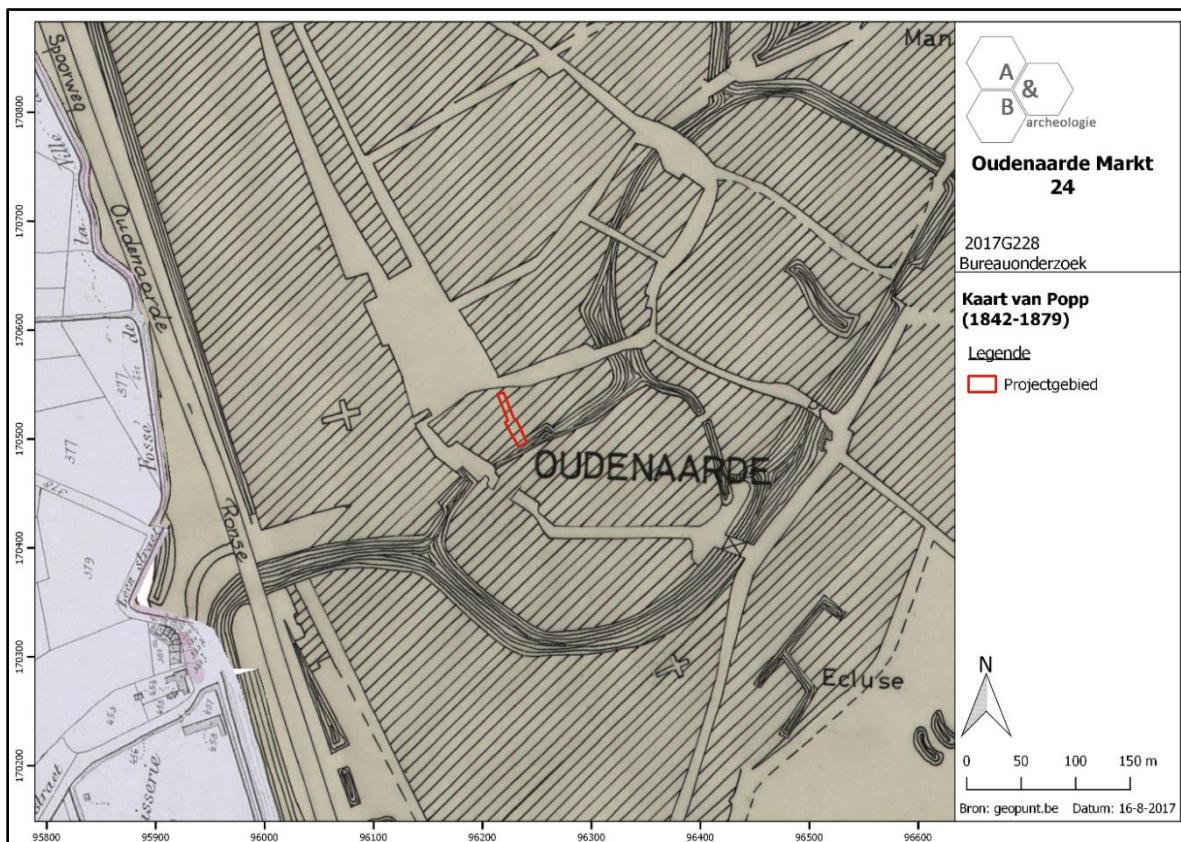
Figuur 22 Detail van de maquette van Nézot uit 1746, met aanduiding van de ligging van de site. De kaart uit 1746 afgebeeld op figuur 21 diende als basis voor de maquette (bron: http://www.le-petit-bruges.be/le-petit-bruges_foto/maquette_16.htm).

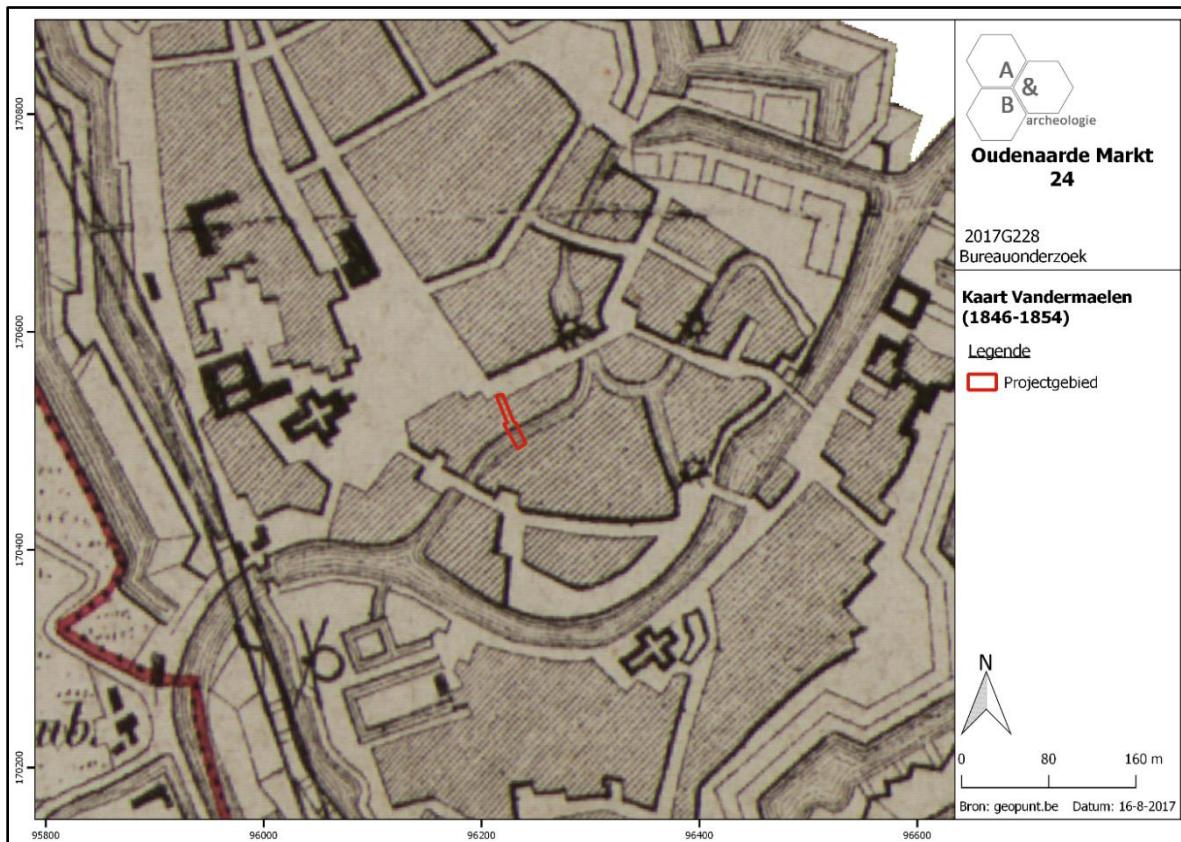
Figuur 23 Uitsnede uit de Ferrariskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be). De projectie moet wat opschuiven naar het noordoosten, meer op de hoek met de Broodstraat.

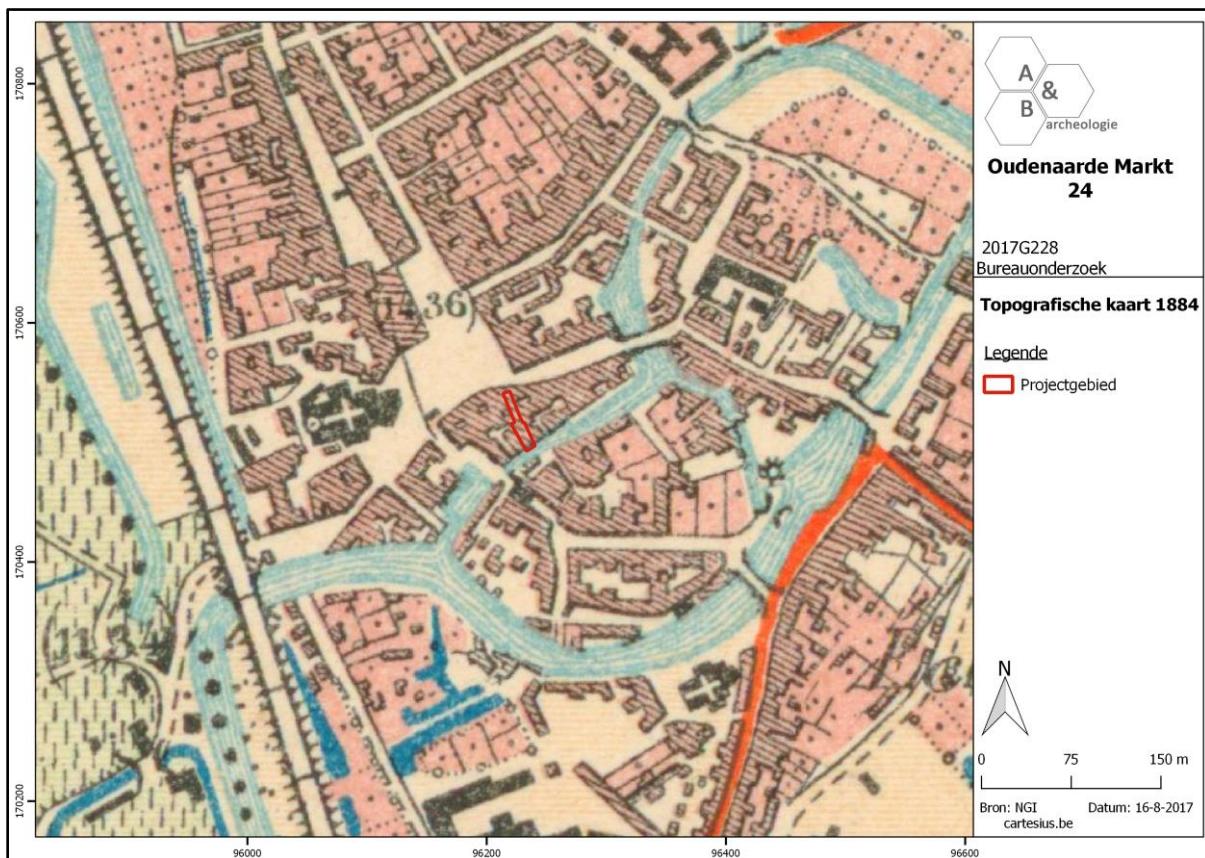
Figuur 24 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).

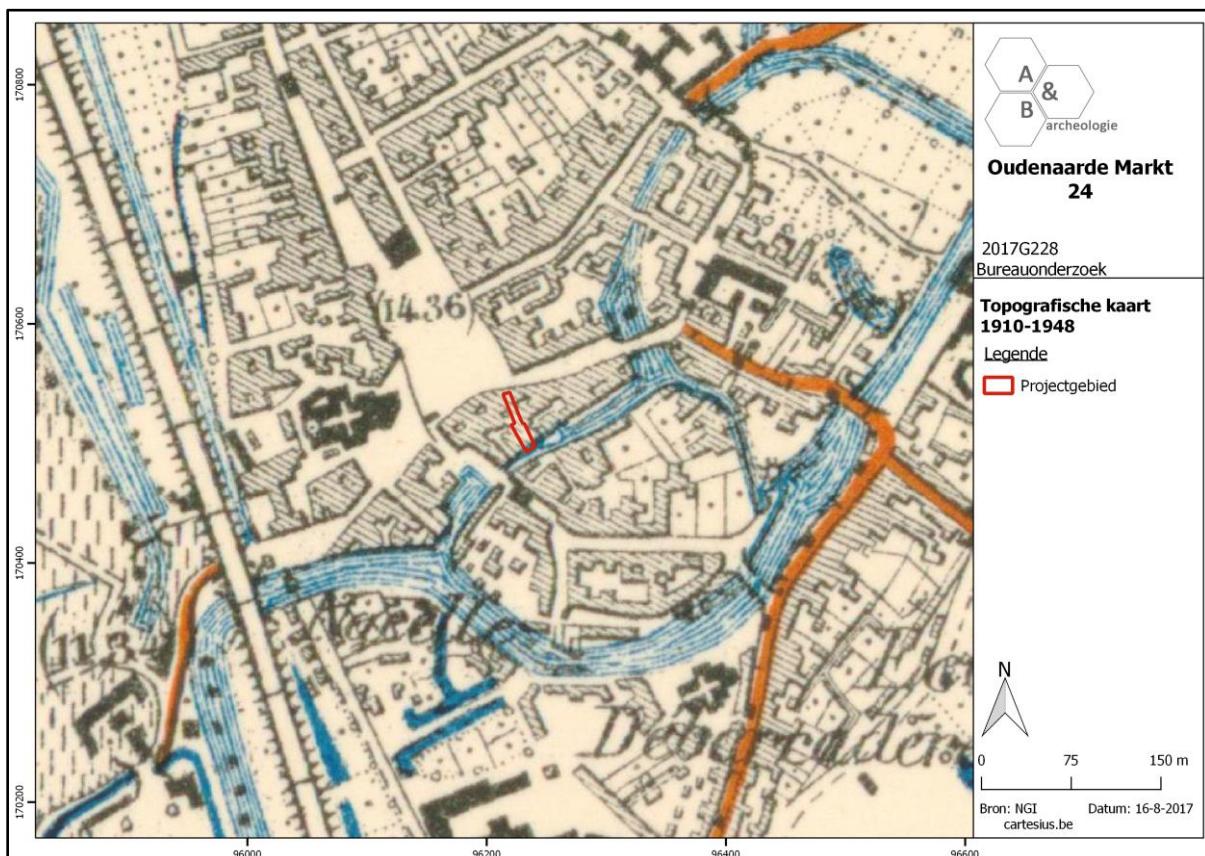
Figuur 25 Uitsnede uit de kaart van Popp (bron: geopunt.be).

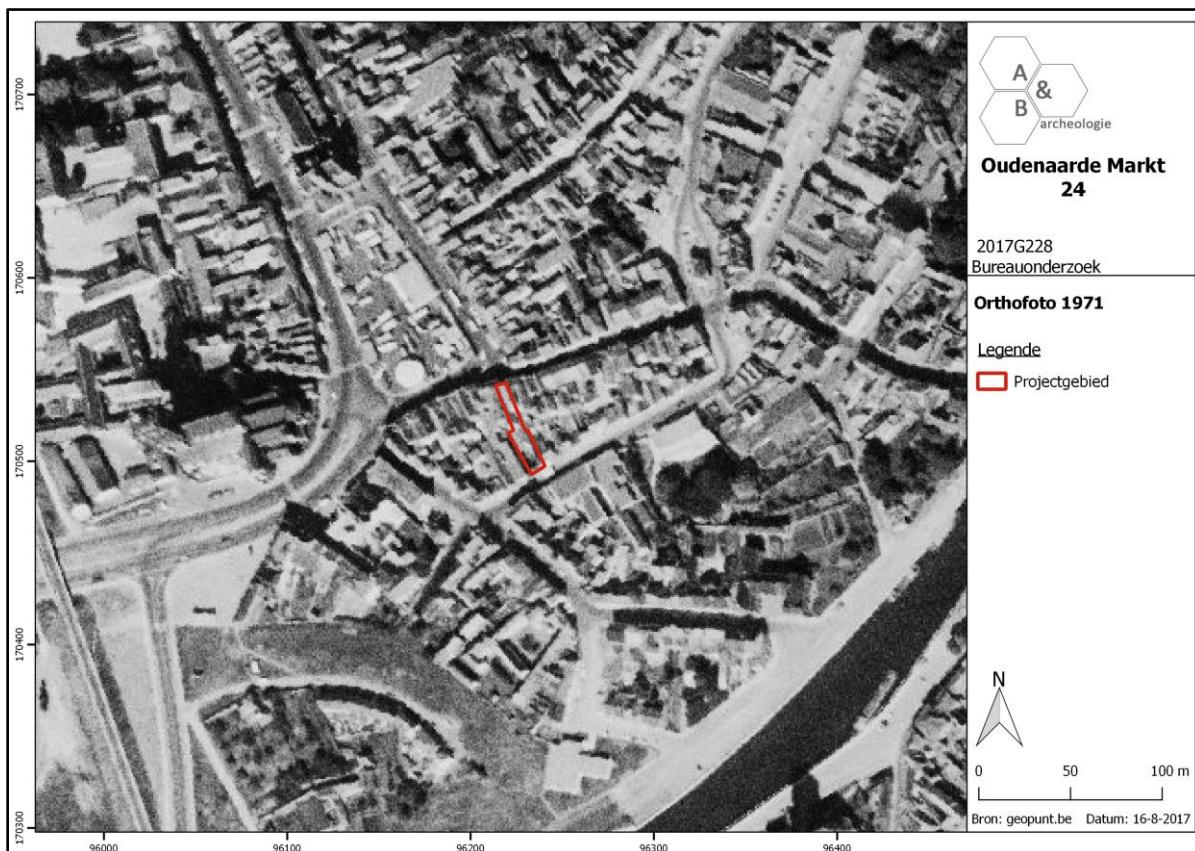
Figuur 26 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be). De projectie moet iets verschuiven naar het noordwesten.

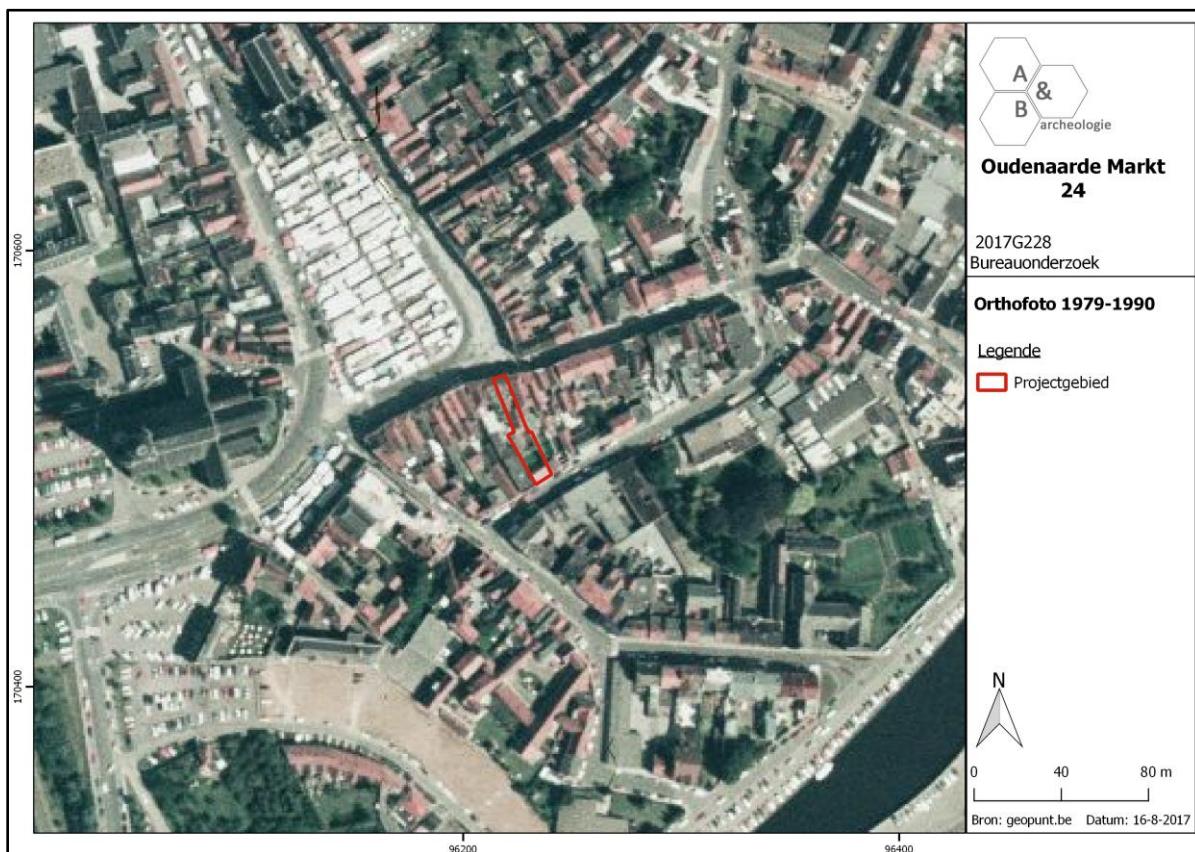
Figuur 27 Uitsnede uit de topografische kaart van 1884 (bron: cartesius.be en NGI).

Figuur 28 Uitsnede uit de topografische kaart van 1910-1948 (bron: cartesius.be en NGI).

Figuur 29 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).

Figuur 30 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).

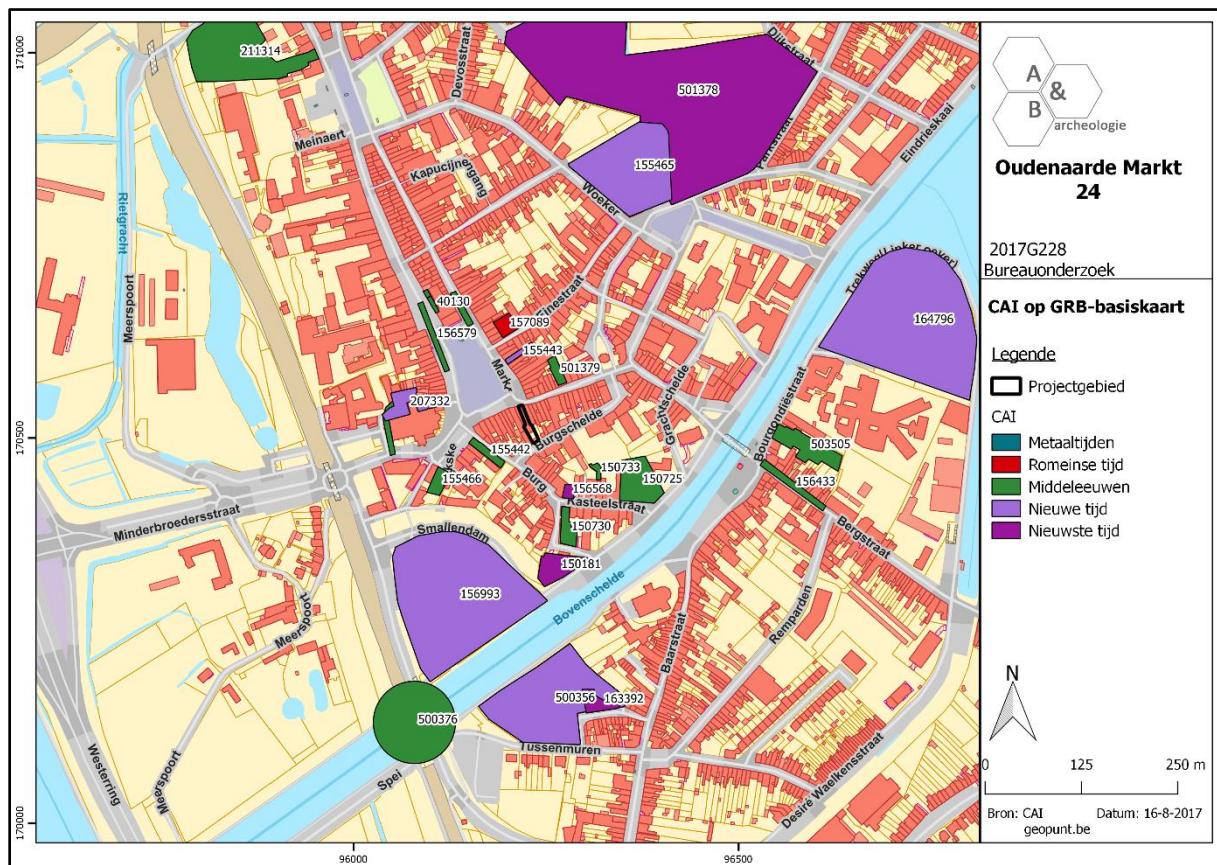
2.5. Archeologische situering

De voorbije decennia werden er verschillende kleine noodinterventies alsook enkele meer grootschalige archeologische onderzoeken uitgevoerd in de binnenstad van Oudenaarde. Hieronder worden er enkele besproken die enigszins relevant zijn voor het plangebied. Voorafgaand de vernieuwing en uitbreiding van de bestaande riolering en de bijhorende heraanleg van de Markt en de omliggende straten, die momenteel nog aan de gang is, werden in 2014-2015 diverse archeologisch campagnes uitgevoerd in de omgeving van het plangebied.

In 1952 werd ter hoogte van CAI Locatie 157089 in de Einstraat een Romeinse grafstructuur teruggevonden (funderingen van grafmonument, schedel, aardewerkfragmenten, glas). Rondom de Markt, de Kleine Markt en in de aangrenzende straten werden restanten van middeleeuwse woonhuizen gedocumenteerd. Bij kleinschalig onderzoek naar aanleiding van verbouwingswerken van Huis De Meester gelegen op de Markt 13 werden muren, vloerniveaus en een trapgang van een laatmiddeleeuws steen gevonden (CAI Locatie 155443). Bewoningsresten uit de 12de of begin 13de eeuw werden aangetroffen langsleen de Kleine Markt. Op de site "Oudenaarde Meerspoort" werden in 2001 funderingen van 5 diephuizen opgetekend.¹⁰ Bij onderzoek begin 1990 naar aanleiding van de verbouwing van het Vleeshuis tot stadsbibliotheek werden in de Voorburg, naast onbepaalde sporen uit de volle middeleeuwen, muurresten en vloerniveaus van een laatmiddeleeuws steen aangetroffen. Een eerste woning uit tweede helft 12de/eerste helft 13de eeuw smolt in de loop van de 14de eeuw samen tot 1 ruim woonhuis met een aanpalende woning uit eind 13de/begin 14de eeuw (CAI Locatie 155442). Naar aanleiding van riolingswerken en heraanleg van de straat werden net ten noorden van de Sint-Walburgakerk een aantal sleuven onderzocht, waarbij onder meer een akkerlaag ouder dan 10de-11de eeuw werd aangesneden, een volmiddeleeuwse kuil, laatmiddeleeuwse zandwinningskuilen, meer dan 170 skeletten uit 15de tot 18de eeuw en een 18de-eeuwse klokkenierskuil (CAI Locaties 152252 en 207332). CAI Locatie 156579 (site Hoogstraat II) duidt op laatmiddeleeuwse ophogingslagen, aangetroffen bij riolingswerken, die duidelijk verband houden met de aanleg van de Markt en de uitbreiding van de stadsomwallingen. Bij de recente opgravingen op de Markt werd de stadsomwalling niet aangetroffen ter hoogte van de Einstraat, daar waar werd verwacht dat ze zich bevond. Hieruit concluderen de onderzoekers dat het waarschijnlijk lijkt dat de sporen uit de 11de en 12de eeuw die werden aangetroffen op de Markt zich niet binnen, maar buiten een omwalde kern bevonden. Mogelijk speelde de Burgschelde in de stadsontwikkeling een veel grotere rol dan tot nu toe gedacht.¹¹

¹⁰ VANDENDRIESSCHE e.a., 2014.

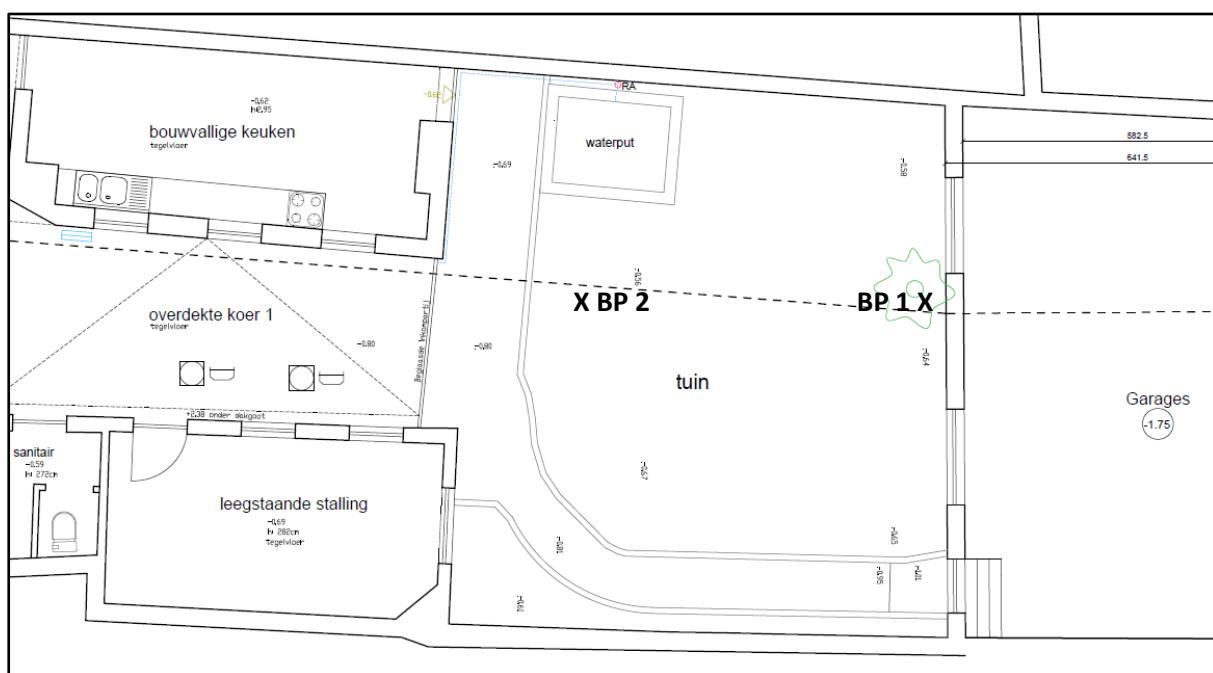
¹¹ Persoonlijke communicatie Wouter De Maeyer, archeoloog bij SOLVA.

Figuur 31 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).

3. Controleboringen

Gezien de lange geschiedenis van het huidige pand (13de-eeuwse kelders) en de ligging middenin de historische kern van Oudenaarde enerzijds, en de geplande werken waarbij vooral in de tuinzone grond wordt weggegraven anderzijds, werd beslist om in de tuinzone 2 controleboringen uit te voeren. Het doel hiervan was tweeledig: bepalen of er in de tuin sprake was van een bestaande verstoring, en proberen te achterhalen op welke diepte een eerste archeologisch niveau kon herkend worden. Deze controleboringen werden uitgevoerd op donderdag 24/08/2017. Controleboring 1 bevond zich min of meer centraal in de as van de tuin, nabij de achtergevel van de garage. Controleboring bevond zich meer naar het noorden, naar de achtergevel van de achterbouw op.

Figuur 32 Aanduiding van de boorpunten (BP) op het bestaande grondplan (bron: initiatiefnemer).

Bij BP 1, achteraan op het plangebied, kon de bodemopbouw als volgt omschreven worden: bovenaan bevond zich een sterk organisch pakket met een bijna zwarte kleur. In deze cultuurlaag, die duidelijk in gebruik was als tuintje, konden puinbrokjes onderscheiden worden. Ook werd een fragment van een porseleinen beeldje uit de 20ste eeuw opgemerkt. Het pakket was 50 tot 60cm dik. Hieronder kon een 20cm dik puinlaagje gezien worden dat bestond uit fijne puinbrokjes, kalkmortel en baksteenbrokjes. Vanaf een diepte van 80cm kwam een natter puinpakket voor dat bestond uit zandige leem en baksteenbrokjes tot -brokken. Vanaf 120cm kwam meer kalkmortel voor en leek zich een eerste relevant archeologisch niveau te bevinden.

Ook bij BP 2 was een organische laag aanwezig, echter meer voorzien van puinbrokjes. Vanaf een diepte van ongeveer 45cm veranderde het niveau naar een puinlaag met grove inclusies waaronder baksteen, witte compacte kalkmortelbrokken en deeltjes gebluste kalk. De inclusies wijzen op een meer recente datering van dit pakket. Op een diepte van 95cm werd de boring gestaakt door het voorkomen van grote baksteenbrokken.

Figuur 33 Boorprofiel van BP 1.

Figuur 34 Boorprofiel van BP 2.

4. Synthese

4.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van het bureauonderzoek kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- Het plangebied is gelegen tussen de Markt in noorden en de Burgschelde in het zuiden, in de historische stadskern van Oudenaarde. Minstens sinds de 13de eeuw is er onafgebroken bebouwing aanwezig op het noordelijke deel van het terrein, getuige daarvan is de nog bestaande kelder in Doornikse kalksteen. Het zuidelijke deel was minder/niet bebouwd en vermoedelijk in gebruik als tuinzone langs de Burgschelde. In de omgeving van de Markt zijn diverse panden gekend die eveneens hun oorsprong hebben in de 13de eeuw.
- De ligging in de stadskern, de lange geschiedenis van het pand en de weinig diepgaande verstoringen die tot vandaag hebben plaatsgevonden in de zuidelijk zone zorgen ervoor dat het plangebied een zeer hoge archeologische waarde heeft. De ligging nabij de oudste bewoningskern rond de Sint-Walburgakerk en tussen de Markt en de in de 11de eeuw gegraven Burgschelde betekent dat dit terrein unieke sporen kan herbergen die teruggaan tot de vroegste geschiedenis van de stad. De weinige vondsten tot nog toe uit de vroegstedelijke periode maken duidelijk dat hoe fragmentarisch ook, elke registratie van deze oudste getuigen heel belangrijk is voor de reconstructie van de oorsprong en de vroegste ontwikkelingen van de stadswording van Oudenaarde.
- De geplande werken hebben vooral betrekking op het zuidelijke deel van het plangebied: de bestaande achterbouw wordt afgebroken en vervangen door enkele nieuwe gebouwen en een groenzone, de tuin wordt omgevormd tot parkeerzone en de garage wordt afgebroken en vervangen door een kleinere autostaanplaats en een doorgang. Het terrein kent een sterke microtopografie, waarbij het huidige maaiveld aan de Marktzijde ca. 1,75m hoger ligt dan het niveau aan de Burgscheldestraat. Momenteel wordt dit niveau trapsgewijs overbrugd, in het nieuwe ontwerp wordt dit opgelost door een geleidelijke helling richting het noorden. Om dit te bekomen zal er in het zuiden worden afgegraven, in het noorden wordt er na de afbraak opgehoogd. De diepste uitgraving situeert zich op het raakpunt van de huidige tuin met de garage en bedraagt zo'n 80cm onder maaiveld.
- Teneinde de impact van de geplande werken na te gaan en te bepalen op welke diepte een archeologisch niveau aanwezig zou kunnen zijn, werden op het terrein 2 controleboringen uitgevoerd in de tuinzone. Bij de boring op het raakpunt van de garage met de tuin kon een eerste archeologisch niveau herkend worden op een diepte van 1,20m onder maaiveld. Meer naar de achterbouw op werd de boring op 95cm onder maaiveld gestaakt wegens het voorkomen van grote puinbrokken.

4.2. Afweging verder vooronderzoek

De geplande werken vallen uiteen in diverse onderdelen. Nadat de achterbouw en garage zijn afgebroken, zal er een geleidelijke helling tussen de Burgschelde en de achtergevel van het huis worden gecreëerd, waarbij er ter hoogte van de huidige tuin tot maximaal 80cm dient afgegraven te worden, ter hoogte van de achterbouw is dit maximaal 50cm en dichter naar de woning wordt er zelf opgehoogd. In de bestaande waterput wordt een regenwaterput verwerkt. Er worden een aantal bijkomende nutsleidingen aangelegd, maar de ingrepen hiervoor zijn oppervlakkig en beperkt in breedte en diepte. De vloer van de garage wordt tot 30cm diep uitgegraven.

Afgaande op de controleboringen, waarbij een archeologisch niveau werd vastgesteld op 1,20m onder maaiveld in de ene boring en bij de andere boring op 95cm onder maaiveld nog steeds geen archeologisch niveau werd vastgesteld, is de kans klein, maar niet onbestaande dat de werken gepaard gaan met het vernielen van archeologisch bodemarchief. Voornamelijk bij de uitbraak van de funderingen van de achterbouw en de werken in/aan de bestaande waterput kunnen eventuele oudere resten vernield worden. Door de aard van de werken en de eerder beperkte impact in de bodem zijn een verder vooronderzoek, bijvoorbeeld door middel van proefputten, of een opgraving niet wenselijk: deze methodes zullen een te grote vernieling van het archeologisch erfgoed met zich meebrengen, groter dan de verstoring die veroorzaakt wordt door de werken. Bovendien kunnen met een vooronderzoek niet die locaties onderzocht worden waar de werken met de grootste impact zullen plaatsvinden (bvb. uitbraak funderingen, werken aan de waterput).

Aangezien de locatie een bijzonder hoge archeologische waarde heeft, wordt voorgesteld om alle werken die ingrijpen in de bodem te laten opvolgen door een archeoloog onder de vorm van een werfbegeleiding. Dit betekent dat een archeoloog aanwezig is bij de graafwerken en bij de uitbraak van funderingen en vloerplaten onder het huidige maaiveld, en dat hij/zij er voor zorgt dat er geen archeologische resten ongedocumenteerd worden weggegraven. Gezien de aanwezigheid van de 13de-eeuwse kelder en de 11de-eeuwse Burgschelde is er een mogelijkheid dat er eeuwenoude achtererfstructuren of oeverinfrastructuur bewaard zijn onder de huidige achterbouw en in de tuinzen en de garage. Er moet vermeden worden dat deze worden weggegraven bij de opbraak van de funderingen. Indien dit niet kan, dan moeten de archeologische sporen die vernield zullen worden, worden opgegraven, inclusief een buffer van 30cm. De verdere specificaties voor deze werfbegeleiding worden beschreven in het programma van maatregelen.

4.3. Beantwoording onderzoeks vragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Het plangebied is gelegen tussen de Markt in noorden en de Burgschelde in het zuiden, in de historische stadskern van Oudenaarde. Minstens sinds de 13de eeuw is er onafgebroken bebouwing aanwezig op het noordelijke deel van het terrein, getuige daarvan is de nog bestaande kelder in Doornikse kalksteen. Het zuidelijke deel was minder/niet bebouwd en vermoedelijk in gebruik als tuinzone langs de Burgschelde. In het kader van opmaak van deze archeologienota werden 2

controleboringen uitgevoerd in de tuinzone, waarbij een archeologisch niveau kon herkend worden op een diepte van 1,20m onder maaiveld.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Neen.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Neen.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

De geplande werken vallen uiteen in diverse onderdelen. Nadat de achterbouw en garage zijn afgebroken, zal er een geleidelijke helling tussen de Burgschelde en de achtergevel van het huis worden gecreëerd, waarbij er ter hoogte van de huidige tuin tot maximaal 80cm dient afgegraven te worden, ter hoogte van de achterbouw is dit maximaal 50cm en dichter naar de woning wordt er zelf opgehoogd. In de bestaande waterput wordt een regenwaterput verwerkt. Er worden een aantal bijkomende nutsleidingen aangelegd, maar de ingrepen hiervoor zijn oppervlakkig en beperkt in breedte en diepte. De vloer van de garage wordt tot 30cm diep uitgegraven.

Afgaande op de controleboringen, waarbij een archeologisch niveau werd vastgesteld op 1,20m onder maaiveld in de ene boring en bij de andere boring op 95cm onder maaiveld nog steeds geen archeologisch niveau werd vastgesteld, is de kans klein, maar niet onbestaande dat de werken gepaard gaan met het vernielen van archeologisch bodemarchief.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

Er geldt voor het terrein een zeer hoge archeologische verwachting. Het terrein is bebouwd sinds minstens de 13de eeuw, sindsdien hebben er geen gekende grootschalige verstoringen plaatsgevonden. Het bestaande gebouw op zich kan aanzien worden als een archeologische site, het bijhorende achtererf naar de Burgschelde op is ook een archeologische site. De ligging nabij de oudste bewoningskern rond de Sint-Walburgakerk en tussen de Markt en de in de 11de eeuw gegraven Burgschelde betekenen dat dit terrein unieke sporen kan herbergen die teruggaan tot de vroegste geschiedenis van de stad. Bij controleboringen uitgevoerd in de tuinzone kon een archeologisch niveau herkend worden op een diepte van 1,20m onder maaiveld.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeks vragen moeten daarbij beantwoord worden?

Door de aard van de werken en de eerder beperkte impact in de bodem zijn een verder vooronderzoek, bijvoorbeeld door middel van proefputten, of een opgraving niet wenselijk: deze methodes zullen een te grote vernieling van het archeologisch erfgoed met zich mee brengen, groter dan de verstoring die veroorzaakt wordt door de werken. Bovendien kunnen met een vooronderzoek niet die locaties onderzocht worden waar de werken met de grootste impact zullen plaatsvinden (bvb. uitbraak funderingen, werken aan de waterput). Aangezien de locatie een bijzonder hoge archeologische waarde heeft, wordt voorgesteld om alle werken die ingrijpen in de bodem te laten opvolgen door een archeoloog onder de vorm van een werfbegeleiding.

5. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag te Oudenaarde Markt 24, gelegen binnen een vastgestelde archeologische zone en waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein bevindt zich in het centrum van Oudenaarde en is gelegen tussen de Markt in het noorden en de Burgscheldestraat in het zuiden. Het langwerpige plangebied heeft een oppervlakte van 314m². De site bestaat uit een huis aan de zijde van de Markt, met daarachter een achterbouw, een tuintje en een garage. De geplande werken hebben vooral betrekking op het zuidelijke deel van het plangebied: de bestaande achterbouw wordt afgebroken en vervangen door enkele nieuwe gebouwen en een groenzone, de tuin wordt omgevormd tot parkeerzone en de garage wordt afgebroken en vervangen door een kleinere autostaanplaats en een doorgang. Het terrein kent een sterke microtopografie, waarbij het huidige maaiveld aan de Marktzijde ca. 1,75m hoger ligt dan het niveau aan de Burgscheldestraat. Momenteel wordt dit niveau trapsgewijs overbrugd, in het nieuwe ontwerp wordt dit opgelost door een geleidelijke helling richting het noorden. Om dit te bekomen zal er in het zuiden worden afgegraven, in het noorden wordt er na de afbraak opgehoogd. De diepste uitgraving situeert zich op het raakpunt van de huidige tuin met de garage en bedraagt zo'n 80cm onder maaiveld.

Minstens sinds de 13de eeuw is er onafgebroken bebouwing aanwezig op het noordelijke deel van het terrein, getuige daarvan is de nog bestaande kelder in Doornikse kalksteen. Het zuidelijke deel was minder/niet bebouwd en vermoedelijk in gebruik als tuinzone langs de Burgschelde. In de omgeving van de Markt zijn diverse panden gekend die eveneens hun oorsprong hebben in de 13de eeuw. De ligging in de stadskern, de lange geschiedenis van het pand en de weinig diepgaande verstoringen die tot vandaag hebben plaatsgevonden in de zuidelijk zone zorgen ervoor dat het plangebied een zeer hoge archeologische waarde heeft. De ligging nabij de oudste bewoningskern rond de Sint-Walburgakerk en tussen de Markt en de in de 11de eeuw gegraven Burgschelde betekenen dat dit terrein unieke sporen kan herbergen die teruggaan tot de vroegste geschiedenis van de stad. De weinige vondsten tot nog toe uit de vroegstedelijke periode maken duidelijk dat hoe fragmentarisch ook, elke registratie van deze oudste getuigen heel belangrijk is voor de reconstructie van de oorsprong en de vroegste ontwikkelingen van de stadswording van Oudenaarde.

Teneinde de impact van de geplande werken na te gaan en te bepalen op welke diepte een archeologisch niveau aanwezig zou kunnen zijn, werden op het terrein 2 controleboringen uitgevoerd in de tuinzone. Bij de boring op het raakpunt van de garage met de tuin kon een eerste archeologisch niveau herkend worden op een diepte van 1,20m onder maaiveld. Meer naar de achterbouw op werd de boring op 95cm onder maaiveld gestaakt wegens het voorkomen van grote puinbrokken. Afgaande op deze controleboringen is de kans klein, maar niet onbestaande dat de werken gepaard gaan met het vernielen van archeologisch bodemarchief. Voornamelijk bij de uitbraak van de funderingen van de achterbouw en de werken in/aan de bestaande waterput kunnen eventuele

oudere resten vernield worden. Door de aard van de werken en de eerder beperkte impact in de bodem zijn een verder vooronderzoek, bijvoorbeeld door middel van proefputten, of een opgraving niet wenselijk: deze methodes zullen een te grote vernieling van het archeologisch erfgoed met zich meebrengen, groter dan de verstoring die veroorzaakt wordt door de werken. Bovendien kunnen met een vooronderzoek niet die locaties onderzocht worden waar de werken met de grootste impact zullen plaatsvinden (bvb. uitbraak funderingen, werken aan de waterput). Aangezien de locatie een bijzonder hoge archeologische waarde heeft, wordt voorgesteld om alle werken die ingrijpen in de bodem te laten opvolgen door een archeoloog onder de vorm van een werfbegeleiding. Dit betekent dat een archeoloog aanwezig is bij de graafwerken en bij de uitbraak van funderingen en vloerplaten onder het huidige maaiveld, en dat hij/zij er voor zorgt dat er geen archeologische resten ongedocumenteerd worden weggegraven. Gezien de aanwezigheid van de 13de-eeuwse kelder en de 11de-eeuwse Burgschelde is er een mogelijkheid dat er eeuwenoude achtererfstructuren of oeverinfrastructuur bewaard zijn onder de huidige achterbouw en in de tuinzen en de garage. Er moet vermeden worden dat deze worden weggegraven bij de opbraak van de funderingen. Indien dit niet kan, dan moeten de archeologische sporen die vernield zullen worden, worden opgegraven, inclusief een buffer van 30cm. De verdere specificaties voor deze werfbegeleiding worden beschreven in het programma van maatregelen.

6. Bibliografie

- <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>
- <https://cai.onroerenderfgoed.be/>
- <http://www.geopunt.be/kaart>
- <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>
- <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>
- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>
- http://www.le-petit-bruges.be/le-petit-bruges_foto/maquette_16.htm
- https://nl.wikipedia.org/wiki/udenaarde#/media/File:Oudenaarde,_Belgium_-_Deventer_ma_p.jpg
- VANDENDRIESSCHE H., DE MAEYER W., VAN CAUWENBERGH S. en CHERETTÉ B., 2014, *Oudenaarde Markt. Bureaustudie*, SOLVA Archeologie Rapport 38.

7. Bijlagen

- Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2016 (bron: geopunt.be).....	8
Figuur 2 Overdekte koer in de achterbouw, zicht op de achtergevel van pand Markt 24.	8
Figuur 3 Overdekte koer in de achterbouw, zicht richting de tuin.	9
Figuur 4 Verwilderde tuin met achteraan de garage.	9
Figuur 5 Zicht vanuit de tuin op de achtergevel van de achterbouw.....	10
Figuur 6 Zicht vanuit de garage op de tuin, het niveauverschil is duidelijke zichtbaar.	10
Figuur 7 Binnenaanzicht in de garage, de poort geeft uit op de Burgscheldestraat.....	11
Figuur 8 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	13
Figuur 9 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	14
Figuur 10 Zicht op het kadasterplan (bron: geopunt.be).	14
Figuur 11 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).	15
Figuur 12 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).....	16
Figuur 13 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, meer in detail (bron: geopunt.be).	16
Figuur 14 Zicht op de Potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).	17
Figuur 15 Zicht op de bodemkaart (bron: DOV).....	17
Figuur 16 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).....	18
Figuur 17 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).....	19
Figuur 18 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).	19
Figuur 19 Keldermuur in Doornikse kalksteen, in de achterste kelder van Markt 24.....	25
Figuur 20 Detail van de kaart van Jacob van Deventer (ca.1550), met aanduiding van de ligging van de site. Aan de voorzijde is op de markt een groot gebouw weergegeven, dit is het voormalige vleeshuis (bron: https://nl.wikipedia.org/wiki/)	
Oudenaarde#/media/File:Oudenaarde,_Belgium_-_Deventer_map.jpg).....	26
Figuur 21 Kaart uit 1746, met aanduiding van het pand Markt 24 (bron: overgenomen uit VANDENDRIESSCHE e.a., 2014).	27
Figuur 22 Detail van de maquette van Nézot uit 1746, met aanduiding van de ligging van de site. De kaart uit 1746 afgebeeld op figuur 21 diende als basis voor de maquette (bron: http://www.le-petit-bruges.be/le-petit-bruges_foto/maquette_16.htm).	27
Figuur 23 Uitsnede uit de Ferrariskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be). De projectie moet wat opschuiven naar het noordoosten, meer op de hoek met de Broodstraat.	28
Figuur 24 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).	28
Figuur 25 Uitsnede uit de kaart van Popp (bron: geopunt.be).	29
Figuur 26 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen (bron: geopunt.be). De projectie moet iets verschuiven naar het noordwesten.	29
Figuur 27 Uitsnede uit de topografische kaart van 1884 (bron: cartesius.be en NGI).	30
Figuur 28 Uitsnede uit de topografische kaart van 1910-1948 (bron: cartesius.be en NGI).	30
Figuur 29 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).....	31
Figuur 30 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).	31
Figuur 31 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (bron: geopunt.be en CAI).	33
Figuur 32 Aanduiding van de boorpunten (BP) op het bestaande grondplan (bron: initiatiefnemer).	34

Figuur 33 Boorprofiel van BP 1.....	35
Figuur 34 Boorprofiel van BP 2.....	35
Bijlagen: plannen bestaande en nieuwe toestand, doorsneden (bron: initiatiefnemer)	

INPLANTING Nieuwe Toestand

0 10m

Schaal: 1/250
1° Afdeling, Sectie B

LEGENDE

- Perceelsgrens
- Bestaande bebouwing
- Onderwerp van de aanvraag
- Niveau
- Aantal bouwlagen (met inbegrip gelijkvloers)
- Erfdienstbaarheden : geen

Namen aangrenzende eigenaars & bestemming

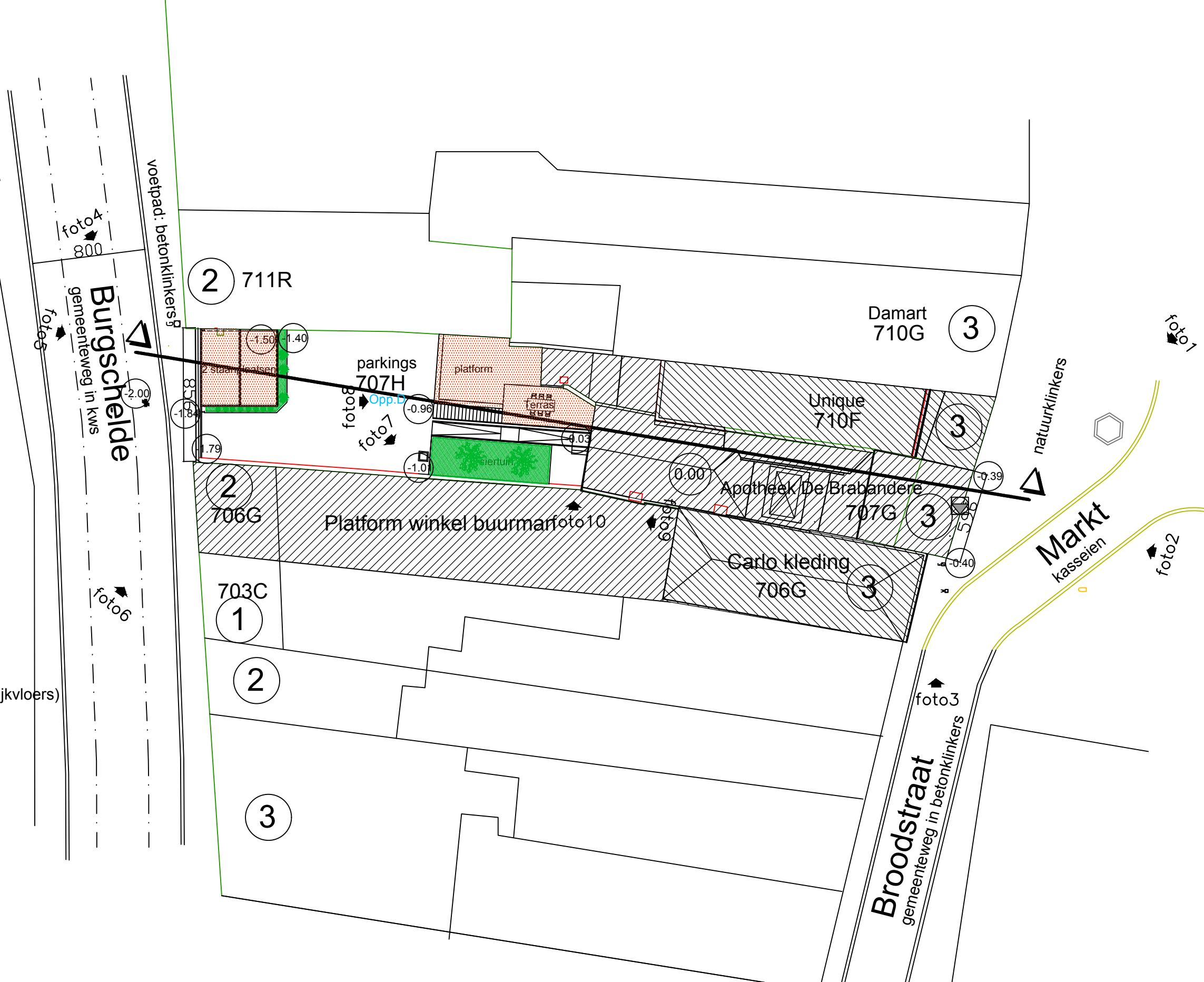
Markt 24: Apotheek De Brabandere: n°707G

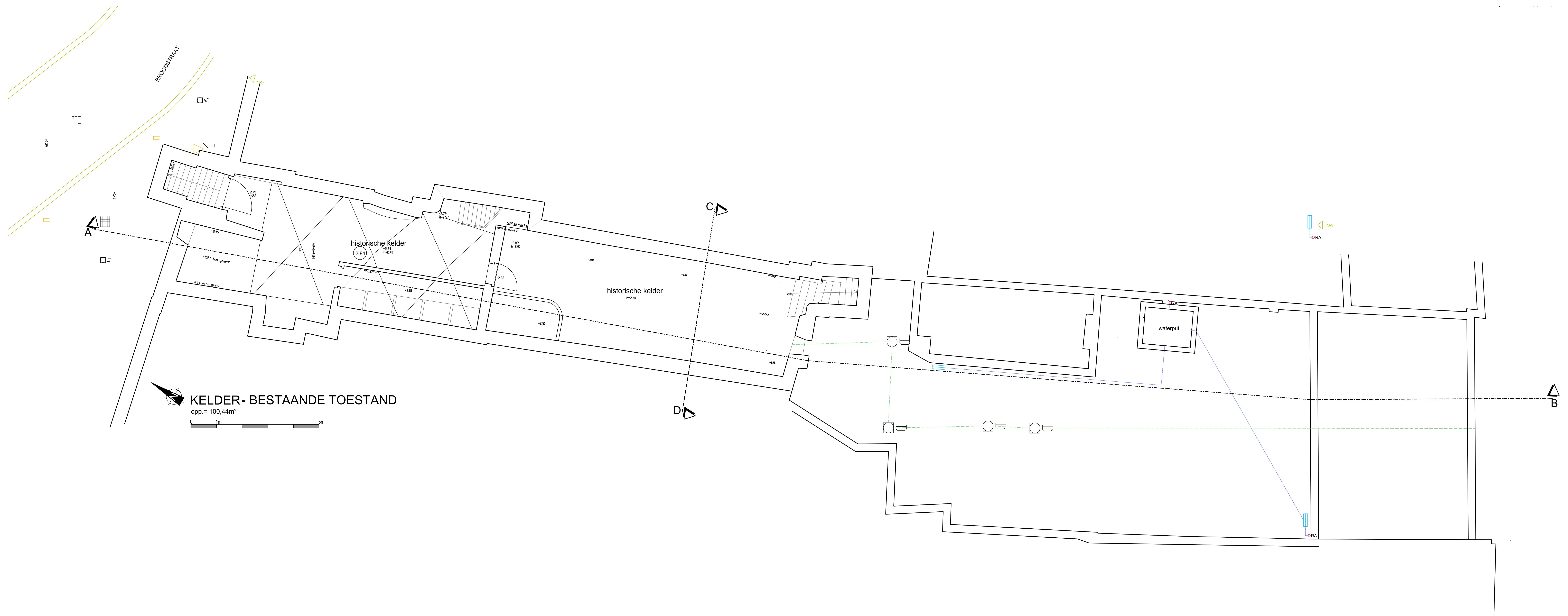
Markt 26: Carlo Kledingszaak: n°711S

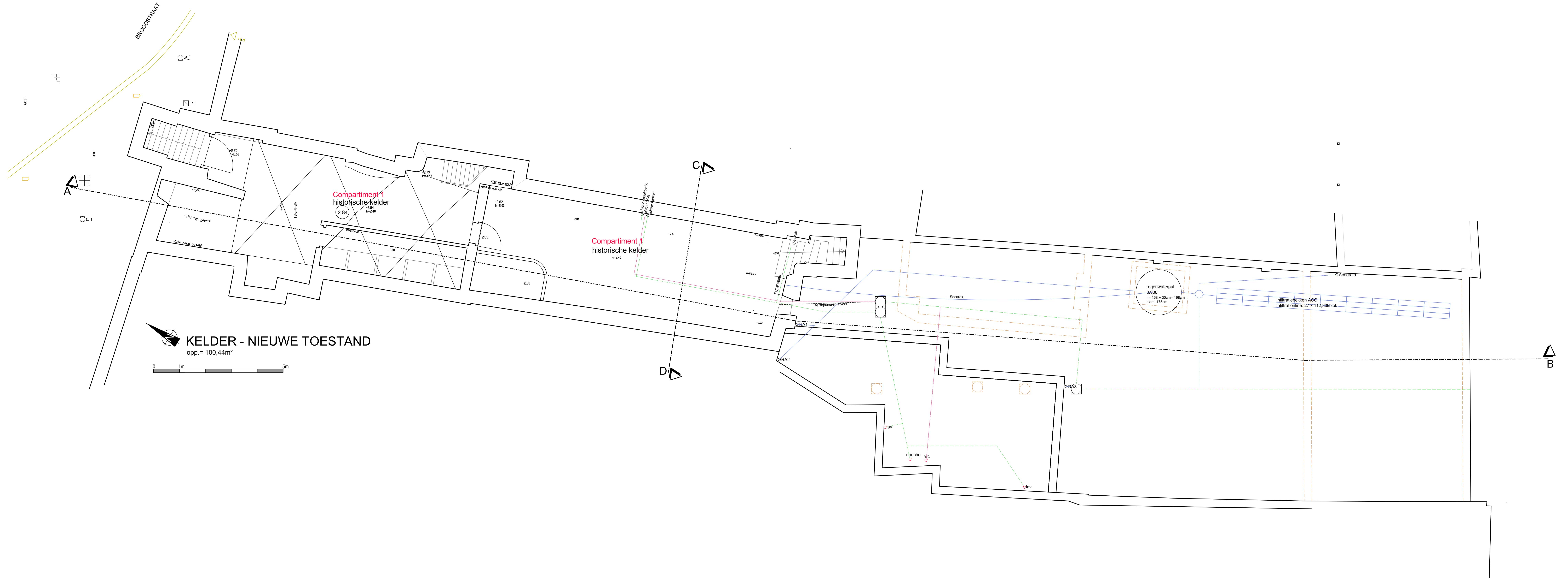
Burgschelde 6: Woning: 711R

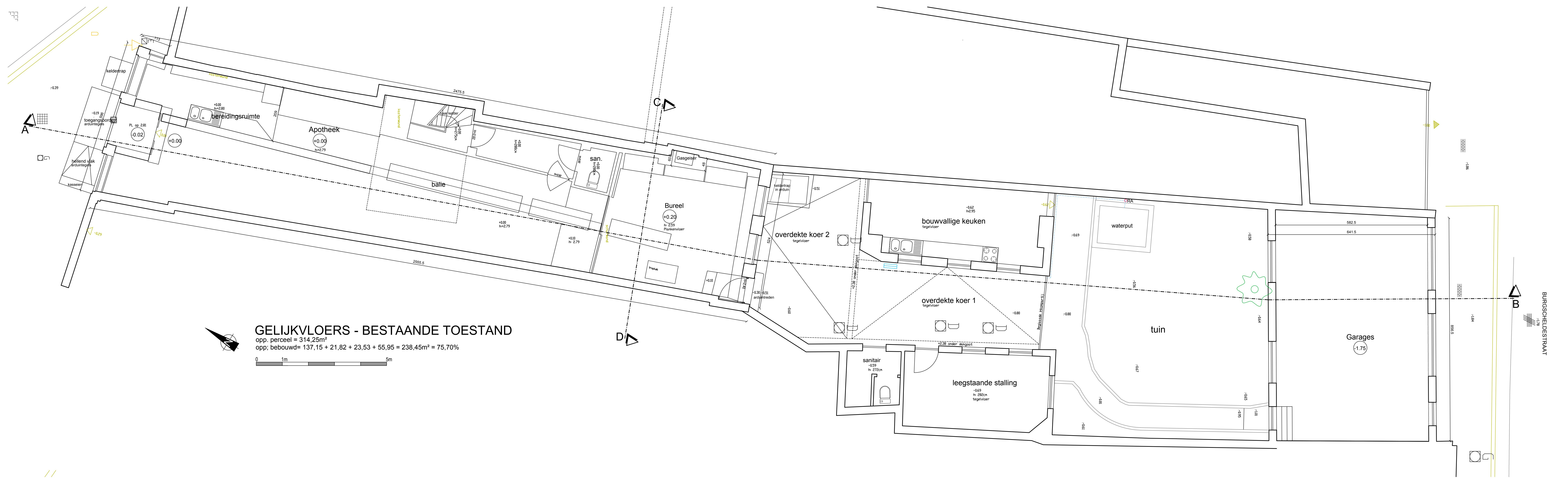
Burgschelde 8: garages apotheek: 707H

Burgschelde 10: Carlo kledingszaak - garage

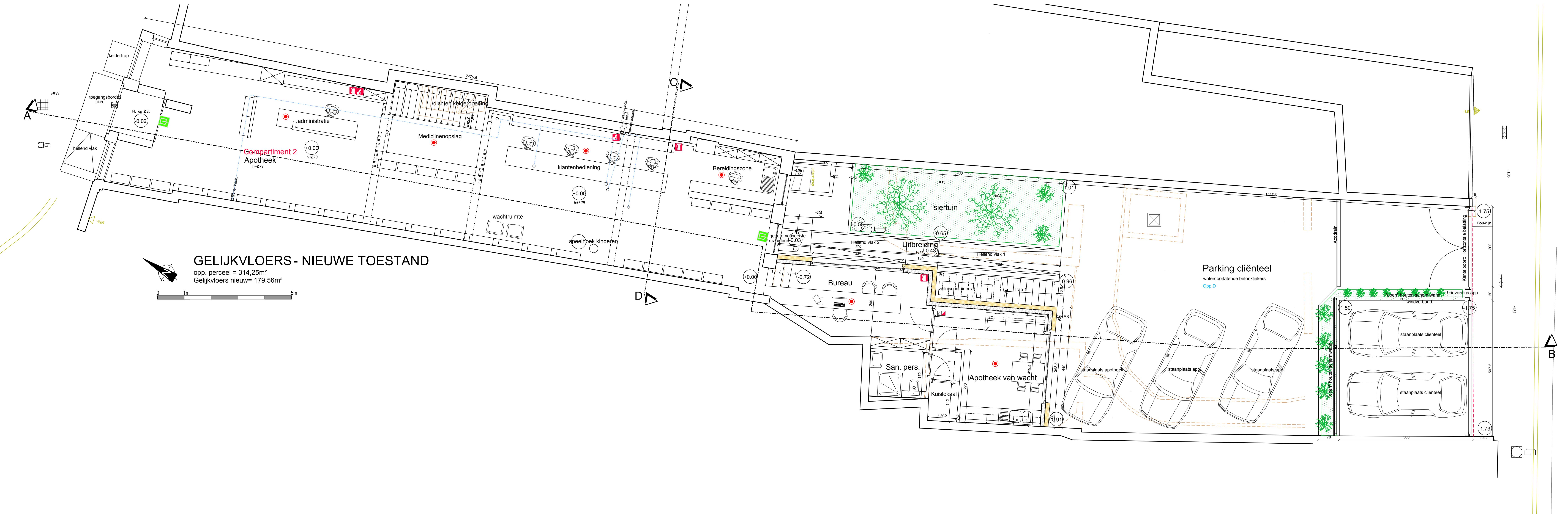

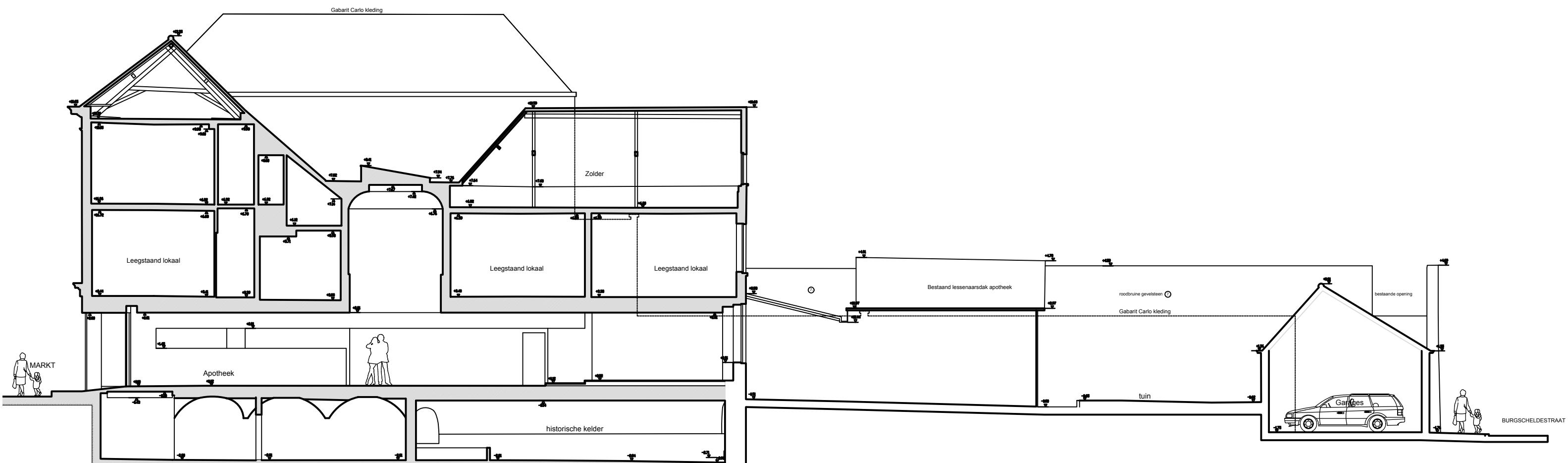
GELIJKVLOERS - NIEUWE TOESTAND

opp. perceel = 314,25m²
Gelijkvloers nieuw= 179,56m²

Gelijkvloers nieuw= 179,56m²

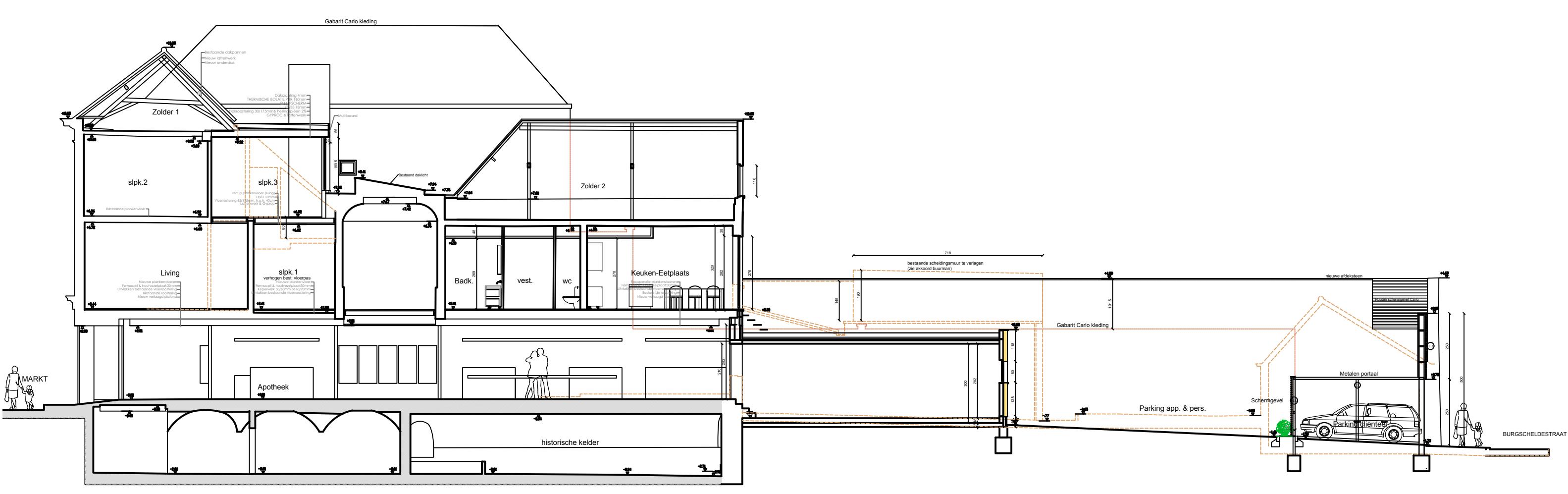
A horizontal scale bar consisting of five equal segments. The first segment is shaded grey, while the other four are white. Above the bar, the number '0' is positioned at the start of the first segment, and the label '1m' is centered above the entire bar.

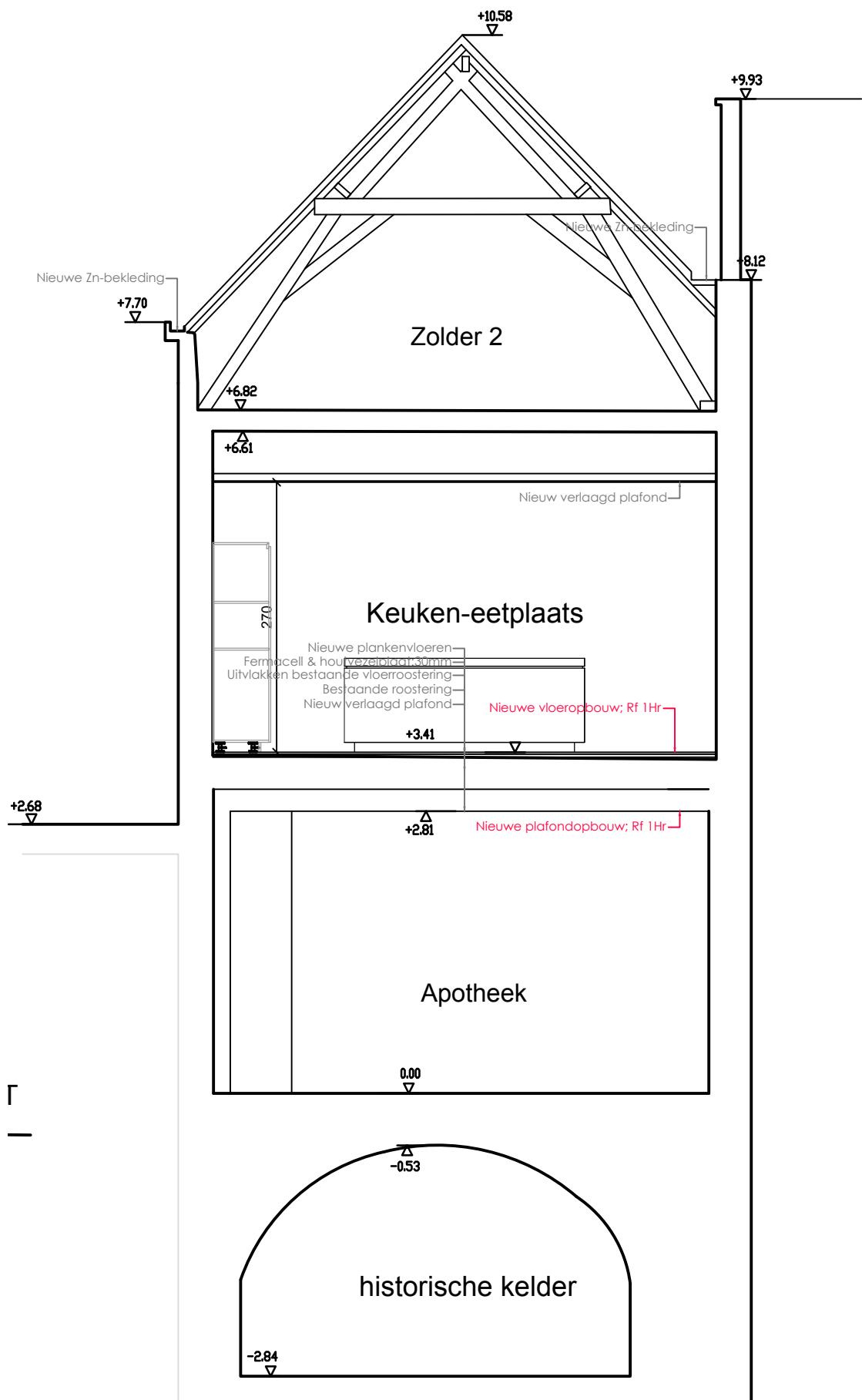

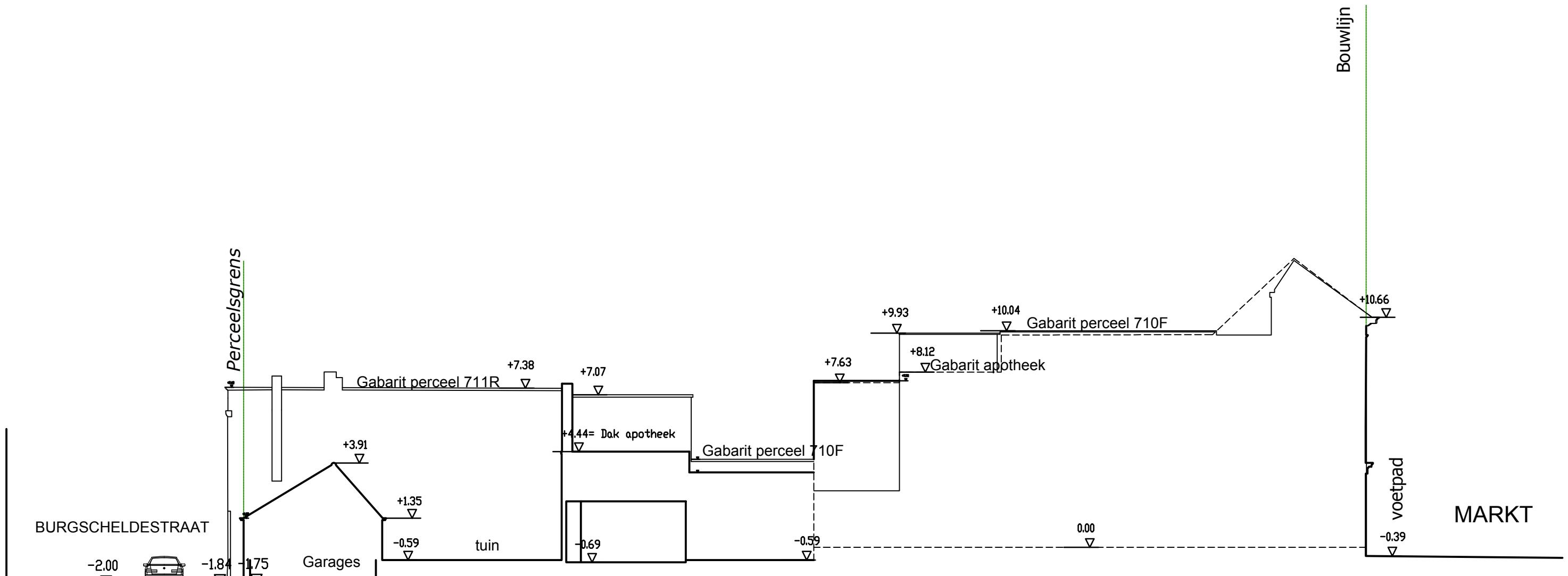
BESTAANDE TOESTAND: SNEDE A-B

0 1m 5m

NIEUWE TOESTAND: SNEDE A-B

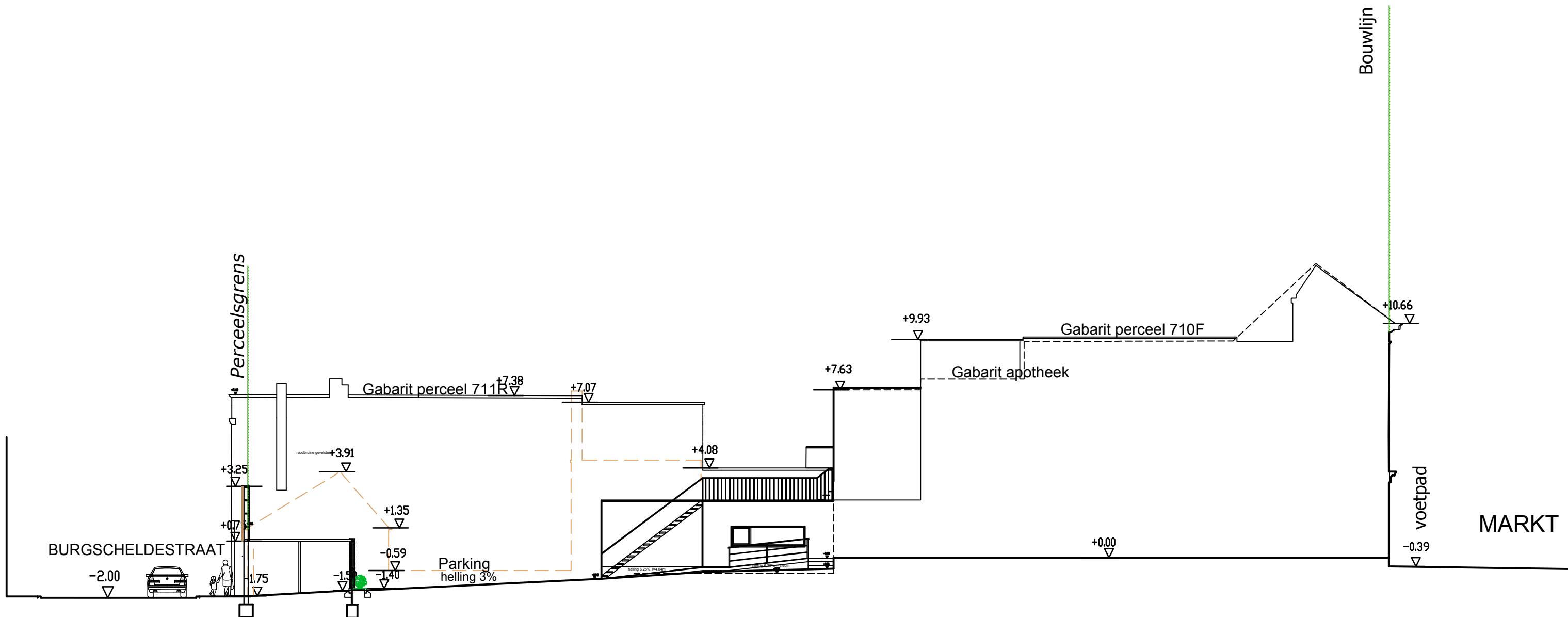

TERREINPROFIEL - Bestaande toestand

0 10m

Schaal: 1/250

TERREINPROFIEL - Nieuwe toestand

0 10m

Schaal: 1/250